



# НОВІ ДНІ

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XI

ЛИСТОПАД — 1960 — NOVEMBER

Ч. 130

[diasporiana.org.ua](http://diasporiana.org.ua)

|                                                                                               |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:                                                                        |    |
| Смілянський Л. — У Кирилівці                                                                  |    |
| Тарнавський О. — Всесвіт серця                                                                |    |
| Дорошенко В. — Діти в житті і творчості                                                       |    |
| Т. Шевченка                                                                                   | 5  |
| Соловей Д. — Про деякі прояви колоніалізму в СРСР на ділянці економічній і культурно-освітній | 10 |
| Соловей Д. — Демографічні наслідки колоніальної політики ЦК КПРС всередині СРСР               | 13 |
| Волиняк П. — Прем'єр-міністр Канади попов у ціль                                              | 15 |
| Дописи. Рецензії. Бібліографія.                                                               |    |

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:  
Музей Т. Шевченка в Києві.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:  
Ширей Ганна, Нью-Йорк, США 1  
Преорчук-Ясінська А., Джілонг, Австралія 1  
Янюк Петро, Форт Вілліам, Онт., Канада 1  
Рибалка Костянтин, Бруклін, США 1  
Стеблець В., Поукіпсі, США 1

НА РОЗБУДОВУ ЖЕРТВУВАЛИ:  
о. П. Стефук. Толстой, Ман., Канада 3.00  
Івашенко Олекса, Чикаго, США 2.50  
Рибалка Костянтин, Бруклін, США 2.00  
Хомань Д., Вінніпег, Канада 1.50  
Михайло, Вава, Канада 1.50  
Гавалешка Юрій, Монреаль, Канада 1.50  
Білоус Василь, Бруклін, США 1.00  
Ковалевський М., Сан Паул, США 1.00  
Ленчицька З., Валенсія, Венесуела 1.00

## “НОВІ ДНІ”

Універсальний ілюстрований місячник.  
Видає в-во “Нові Дні”, редактор П. Волиняк.

### Умови передплати:

Канада — річна: \$ 3.50, піврічна \$ 2.00  
США — річна: \$ 4.00, — піврічна: \$ 2.50 амер.  
Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи амер. грошми)  
Замовлення і гроші слати на адресу:

NOWI DNI

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

### НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

#### В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.  
London, W. 11, England

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

#### В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide,  
South Australia

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

#### В Аргентині:

“Peremoha”, 25 de Mayo 479 (26),  
Buenos Aires, Argentina

Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.

Editor: Petro Wolyniak.

Address:

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

О. І., Торонто, Канада ..... 1.00  
Гвоздецький В., Солт Лейк Сіті, США ..... 2.00  
4 Преорчук-Ясінська А., Джілонг, Австралія 2 фунти  
Сердечно дякуємо всім за допомогу, особливо пані Преорчук-Ясінській, яка, як нас повідомляють, вирішила “включитися в розбудову “Нових Днів”.

Редакція

## Міські вибори

5 грудня відбудуться міські вибори в Торонті. Здається мала справа, але все таки українцям не можна легковажити нею. Торонто — це канадський Нью-Йорк. Приклад Торонта дуже важить у канадському житті. Українці Торонта за останні півтора десятка років мають чималі успіхи. Якщо б наші здобутки в цьому місті можна було обраховувати на відсотки, то зріст нашої сили і впливу за останні 10 — 12 років треба було б показувати не в сотнях, а в тисячах відсотків.

На жаль, широкі маси нашого громадянства мало цим цікавляться, мало в цьому напрямку працюють. Наші успіхи у великій мірі залежатимуть від того, хто очолюватиме місто. Нема нічого шкідливішого, як розмови, що, мовляв, яка нам різниця, хто буде головою міста... Різниця є. Та ще й велика. Хочемо пригадати (Далі на стор. 32-ій).



Кандидат на мейора — Еллен Лемпорт.

Authorized as second class mail, Post Office Dept., Ottawa.

Printed by KIEV PRINTERS LIMITED, 686 Richmond St. W., Toronto, Ont., EM. 3-7839, Canada



# Готуймося до великого свята!



Тепер українці всього світу старанно готуються до гідного відзначення 100-ліття з дня смерти великого сина України Тараса Шевченка, яке відбудеться в наступному році. Підготовка до цього великого свята відбувається всюди: і в поневоленій росіянами Україні, і в усіх країнах, де тільки живуть українці.

Починаючи з цього числа, ми інформуватимемо наших читачів про хід цієї підготовки в цілому світі і стало друкуватимемо Шевченківські матеріали. Сьогодні повідомимо коротко про заходи українців у Канаді.

Як відомо нашим читачам, проект пам'ятника Кобзареві України остаточно закінчено й затверджено. В кінці вересня ц. р. на місці будови пам'ятника у Вінніпезі закладено фундамент, будову якого закінчено в жовтні. Фундамент та залізо-бетонні роботи під граніт виконує канадська фірма Лонс Стон Лтд. Ця ж фірма має вмонтувати в гранітні стіни пам'ятника бронзові барельєфи і поставити на гранітному постаменті і бронзову постать Тараса Шевченка.

Автором проекту є відомий уже нашим читачам Андрій Дараган з Нью-Йорку. Помагає йому в праці вінніпезький скульптор Роман Коваль. Дорадником президії Комітету Українців Канади у справі будови пам'ятника є також відомий нашим читачам канадський скульптор Леонід Молодожанин (див. "Нові Дні" ч. 128).

Над викінченням мистецьких деталей (мистецьке викінчення постаті Поета та барельєфів) проекту працюють ще й інші українські скульптори. Ця праця відбувається в помешканні Літ.-мист. клубу в Нью-Йорку. Організаційний провід над цією ділянкою має скульптор Сергій Литвиненко. Тепер скульптори переносять постать Поета з малого (робітного) моделю на остаточний модель, з якого буде відлита бронзова фігура. Відлив постаті й барельєфів виконає відома американська фірма Модерн Арт Фавндрі (Нью-Йорк). Сама Шевченкова постать, у сидячій позиції буде великого розміру — 9 стіп і 8 цалів.

Як бачимо, вся праця по будові пам'ятника є в певних фахових руках. Нема найменшої загрози, що щось буде зроблено не так, як треба — все буде зроблено так добре, як тільки можуть зро-

бити найкращі мистці і найкращі мистецькі та будівельні фірми на цьому континенті.

Всі праці по будові пам'ятника заплановано закінчити в червні 1961 р. Відкриття пам'ятника відбудеться 9 липня 1961 р. Перед відкриттям (8 липня) у Вінніпезі відбудеться Всеканадський Здви́г у якому візьмуть участь українці з цілої Канади. Нема сумніву, що не бракуватиме там і українців із США та з інших країн.

Століття смерті Кобзаря України збігається із семидесятиліттям українського поселення в Канаді — отже, матимемо два великих свята одночасно.

Відкриття пам'ятника зробить прем'єр-міністр Канади, великий приятель українців, Високодостойний Джон Діфенбейкер, який спеціально прибуде у Вінніпег у супроводі інших визначних канадських державних та політичних діячів.

Збірка фондів на будову пам'ятника Тарасові Шевченкові в Канаді проходить дуже успішно, хоч є чимало українців, які не дали своєї пожертви на цю благородну мету. Будова пам'ятника Шевченкові в Канаді є справді всенародною справою: кожен українець і українка мусять узяти в цій будові посильну їм участь. Кожен і кожна!

Українські організації, як і окремі особи, вже тепер мусять плянувати виїзд своїх членів у Вінніпег на це велике національне свято. Пам'ятник Кобзареві України в Канаді — найбільший удар по російському окупантові України. Цього не сміємо забувати ні на одну хвилину.

Ми вважаємо, що тепер усі інші організаційні справи мусять стати малими, порівняно із відкриттям пам'ятника Кобзареві України у Вінніпезі. На цьому святі мусять бути не тисячі, а десятки тисяч українців. Тільки за цієї умови ми поможемо нашому народові в боротьбі з російським окупантом України.



## 75-ЛІТТЯ НЕСТОРА ГОРОДОВЕНКА

Один із найвизначніших хорових диригентів світу Нестор Теофанович Городовенко в листопаді відзначає 75-річчя з дня свого народження.

З цієї нагоди ми від імені всіх наших співробітників і читачів шлемо нашому великому землякові щирий привіт і побажання! Бажаємо Вам, Дорогий Несторе Теофановичу довгих літ життя, здоров'я, сили й наполегливості в дальшій Вашій праці, щоб Ви перемогли труднощі еміграційного життя і ще не раз порадували українців Вашим великим мистецтвом!

Редакція.



# У Кирилівці

(Уривок з роману "Поетова молодість")

Почався вересень, коли нарешті Шевченко вирушив до своєї Кирилівки. З поштового тракту, що пролягав верстов за двадцять від рідного села, його віз кінями священика кирилівський дяк. Він повертався додому з базару у Звенигородці, де продавав сливи з садка отця Григорія. Шевченко згадав у дорозі, як він і сам ще малим хлоп'ям, наймитуючи у священика Григорія Кошиця, теж возив продавати ранні сливи на далекі базари. Нічого не змінилося за добрих півтора десяти років.

Дячок узяв Шевченка на свій віз заради цікавості — йому кортіло довідатись, до кого і чого саме їде в їх село ця невідома людина в панському одязі. Проста шкіряна валіза і також чималий саквояж Шевченків привернули увагу цієї духовної персони. Звісивши ноги з полудрабка і мугикаючи собі під ніс щось чи то церковне, чи то світське, дяк скося позирав на Шевченкові речі і в голові його крутились невиразні думки, що неодмінно склалися в дяка із запитань і відповідей. Якщо, думав собі він, валізи з такого дорогого матеріалу, то й речі, покладені в них, суть, речі незвичайні, дорогі, бо якісь там лахи возять у клунках чи в торбах. Якщо це гроші, то до кого в Кирилівці можна везти стільки грошей, навіщо їх так багато і чи може одна людина проїсти і пропити стільки грошей? Отже, не гроші. А коли не гроші, то що? Може, харч? Але хто ж возить у Кирилівку харч? Мабуть, одяг. Якщо одяг, то який? Селянський одяг, прирізом, кобеньяк чи свитку знову ж у такі валізи не кладуть, а просто кидають на віз. Якщо одяг панський — то чому пан їде дяковим возом, а не добрячою коляскою чи бодай власною бричкою?

Розв'язати це питання дяк був не в силі. Він поклав одну ногу вповодж полудрабка, і тепер йому було зручніше позирати на невідомого і зовсім загадкового подорожнього. Його природжений потяг до запитань і відповідей ще більше розпалився. Від валіз і свиток він перейшов до більш філософських питань. Що, взагалі, возять до Кирилівки? І що може везти в село така людина? Але як не напружувався дяк, він ніяк не міг згадати, щоб селянам у Кирилівку щось привозили, окрім горілки. Він уже хотів був зробити висновок, що подорожній все-таки їде, мабуть, на панський двір у гості, а не до когось із селян, як цей невідомий пан раптом сам спитав його:

— А скажіть мені, пане дяче, чи ще пам'ятають у Кирилівці якого Богорського? Живий він, чи вже пером земля?

— Батюшка вигнали, — відповів дяк і при цьому на мигах показав дуже красномовно, що дяка Богорського вигнано за пиятику.

— А не розповідав Богорський, як давно колись один його учень одшмагав свого вчителя, коли той напився, різками, та ще й гарненько?

Дяк зареготав.

— Тарас Шевченків!.. — вигукнув він весело і, влізши обома ногами на віз, підібрав під себе ноги

в сідні і провадив далі: — Село й досі пам'ятає... Таке мале було, а вже на священослужителя руку зняло.

— А де ж тепер той Тарас?

— А, мабуть, у Сибіру. Де ж йому бути...

— І за що ж його, сердегу?

— А нехай не пише книжок проти панів.

— А ви читали?

— Батюшка читали. Мужики панів ріжуть. Еге... Господи помилуй! Ні малого, ні старого не пожаліли. Геть чисто всіх!.. За це отого Тараса й заслали.

— А, може, ще й не заслали?

— Уже!

Спохмурнівши, Шевченко забирає в дяка батога й віжки. Стає у возі навколішках і жене коней щодуху. Свистить над кінськими задами ремінний дяків батіг. Злякано вхопився за полудрабка дяк. Здивовано дивиться в спину Тарасові і починає раптом боятися його.

Орачі за кілька гонів від шляху, прикриваючи долонями очі від вечірнього сонця, здивовано дивляться на шлях — що це за буря мчить у село?..

Певне, пожалів Шевченко коні, стишив їзду. І, нахилившись до нього ззаду, дяк показав рукою в поле:

— Це вже кирилівський лан... А онде й брати отого Тараса Шевченкового — Микита та Йосип — орють...

Тарас раптом спиняє на рясі коні. Стрибає з воза й гукає щосили:

— Ге-е-ей!.. Мики-и-ито!..

І раптом поле з даля відлунює йому:

— Тара-а-а-се!..

І хоч далеко до Микити по ріллі, але Тарас відразу впізнає його постать. Він бачить, як пускає Микита з рук чепіги, кидає батога і, не спинивши коней, біжить до нього. І Тарас біжить на зустріч. Спотикається на ріллі, падає в борозну, знову біжить і дивиться тільки вперед на брата. Ось він уже близько. Тарас бачить, як щось вигукує незрозуміле розхристаний, брудний від землі й поту. Микита. Бачить, як тремтять його вуста, руки простягаються вперед, а по обличчю стікає брудними потьокками піт...

— Тарасе!.. Тарасе!.. — в нестямі вигукує Микита.

Зустрілись. Обнялись і наче приросли один до одного. І коли минули перші хвилини зустрічі, брати схопили один одного за плечі, хвилину дивились один одному в очі. Микита перший зареготав:

— Га-га-га! Ні, таки не загинув наш Тарас! Об'явився!

— Держи хвіст бубликом, Микито! — зареготав і Тарас, добре струснувши брата за плечі. — Нехай вороги гинуть!

І обидва разом зареготались гучним чоловічим реготом дужих і здорових людей.

А вже збігаються до них по всьому лану косарі.

Прибіг і Йосип. Міцно обнялися. Довкола загукали орачі:

— Тарас!..

— Як з хмари впав!..

— А покажися ж!..

— Ану ж, упізнавай, Тарасе!..

Дячок на возі нарешті второпав, кого привіз до Кирилівки. Скинув Тарасові валізи, стьобнув коней і помчав. Дуже кортіло йому привезти на село таку несподівану звістку.

Йосип схопив Тарасові речі і поклав на віз до Микити.

— Ідьмо... Такий гість!..

— Лановий не запише день, — розважив, уже заспокоївшись після зустрічі, Микита і пояснив Тарасові: — Сьогодні празник, то покидаємо ще завидна, але зараз, бач, рано. Три дні щотижня одроби, хоч здохни.

Та Шевченко, скинувши дорожній брезентовий плащ і піджак, закачав рукава і взявся вже за чепіги.

Всі троє братів повертались того вечора разом на Микитиному возі. Зворушений зустріччю з рідним селом, Тарас уважно розглядався довкола. Мало змінилася Кирилівка за чотирнадцять років, коли він п'ятнадцятирічним хлопцем покинув її. Тільки ще більше попригнівали і попровалювалися стріхи і рясніше взялися брудно-зеленим мохом. Тарасові здалося, що й хати поробились нижчі, і дужче похилились занедбані плоти. Зате садки вибуяли густі й високі, наче намагались заховати страшне убожество та злидні.

Другого дня Шевченко відвідав могилу померлої торік сестри Марії. Він завжди пам'ятав про свою хвору сліпу сестру, життя якої склалося так трагічно. У листах з Петербурга завжди нагадував родичам, щоб берегли Марію, і посилав на це гроші. Засмучений повертався з кладовища. Хотів розвіятись і спробував малювати околиці Кирилівки, але настрою до роботи не було. Відніс приладдя додому й пішов на село.

Кирилівка була, як на той час, великим селом за двадцять верстов від свого повітового міста Звенигородки і за сто вісімдесят верстов від Києва. Село належало Енгельгардтові, як і кілька інших, ближчих сіл та хуторів, що обробляли майже двадцять тисяч десятин панської землі. Земля була неродюча — мулунатий чорнозем, піски й горби. Вважали за добре, коли земля давала сам-п'ять жита або сам-чотири пшениці. На селянських ділянках — ще менше через нестачу добрива та й часу в кріпаків, щоб добре обробити свої ділянки, розташовані, як звичайно, в три поля та ще й на гірших землях. Тільки самому панові треба було одробити три дні щотижня. Краще жили тяглові господарства, які мали по дві й по три пари волів, за що й одержували від поміщика більшу ділянку для себе і могли її краще впорати. Але переважна більшість кріпаків у Кирилівці були піші, без тягла, та халупники, яких і зовсім не наділяли землею.

З церкви ще не вийшли, і вулиці були майже порожні. Тарас Григорович пішов на майдан. Біля церкви у занедбаній хаті була школа, до якої ходив колись і він по науку до дяка Петра Богорського. Зовні шкільна хата ніяк не відрізнялась від простих селянських хат, тільки була трохи біль-

ша. З нагоди храму в Кирилівці, що мав бути наприкінці вересня, школу побілили, а замість гнилого низенького ганку поклали розбите жорно з вітряка. Одна шибка була вибита, і Шевченко не втримався — зазирнув таки всередину до колишньої своєї "кляси". Дмухнуло на нього здавна знайомим духом. Нічого не змінилось всередині. Дерев'яний не накритий нічим стіл і кілька старих ослонів, і серед них той, на якому сидів і він, тільки став він ще більш пощерблений і подовбаний нетерплячими учнями. А попереду був і ширший ослін, дяків, на якому учні відбували свою кару вишневими різками...

Схвильований давніми, хоч і тяжкими спогадами, Шевченко відійшов від школи і піднявся сходами до церкви. Селяни були розступились, щоб дати йому прохід наперед, але він став позаду. Відправа закінчувалася. Він дивився на обличчя селян і багатьох з них упізнавав, хоч і не відразу.

Повз нього поволі пройшла попівна Федосія. Несподівано для себе вона побачила Шевченка і мимоволі одну мить затримала на ньому погляд. Потім ледь-ледь уклонила і вийшла з церкви. "Гарна з біса дівка!" — промайнула думка в Тараса. Микита здаля побачив Тараса, протопився до нього і кивнув, щоб іти. Вони вийшли на майдан. Тарас поквাপливо почав розглядатись по майдану. Перше, ніж Федосія встигла зникнути за хатами, він ще раз угледів її струнку і жваву постать. Микита помітив це, але не подав знаку.

— Зараз і всі вийдуть. Ходімо. Хочу навідати Йосипа. Чи не з'явилася в нього новина. До церкви не прийшов. Мабуть, жде сьогодні.

Жінки Йосипа Тарас ще не бачив, але знав, що вона сестра Варфоломія Шевченка, з яким Тарас був знайомий листовно і якому навіть послав нещодавно свої "Гайдамаки". Майже неписьменний Микита, коли хотів послати Тарасові листа, то завжди просив однофамільця Варфоломія написати під його диктовку, і той часом дописував у листі кілька слів Тарасові й від себе. Так вони познайомились, а тепер і посвоячилились.

Йосип ще здаля побачив братів і поспішив назустріч. Він щось радісно вигукував і махав рукою. Спітніле обличчя з прилиплим до чола нерозчісаним волоссям, вся його розхристана постать свідчили про те, що він немало й сам попомучився і і пережив.

Маю радість! — гукав він. — Синка подарувала жінка.

— Поздоровляю, брате, — схвильовано промовив Тарас.

Микита теж поздоровив Йосипа. Та як підходив до подвір'я, стиха вимовив:

— Не сина тобі подарувала жінка, а Енгельгардтові кріпака...

— Що це ти, брате! — мимоволі вихопилось у Тараса.

Йосип раптом спинився на вулиці і заплакав. Обняв стару дику грушу біля сусідського плоту, притулювся до стовбура обличчям і беззвучно плакав. Тарас намагався його заспокоїти.

— Наче та дитина... — говорив Микита. — Що ж подієш — як у людей, так і в тебе.

— Поки виросте, може, й воля прийде, — за-

спокоював Тарас брата. — А як мені пощастить, то й усі будете на волі ще до того...

Йосип розтер сльози на щоках. Коли підходили до його хати, він поривом схопив Тараса за плечі:

— Тарасе, будь же ти хрещеним батьком мого сина. Нехай хоч хрещений його батько буде не худобиною.

Тарас поцілував брата, і вони, відхиливши планицю, що правила за ворота, увійшли на подвір'я.

Якась стара жінка розвішувала на матузку пелюшки й білизну. Обернувшись до чоловіків, стиха промовила:

— Спить голубонька... Сном їй біль розвіється. І вже рукою зробила знак, щоб не будили.

Тихо увійшли до хати, нахиливши на порозі голови, щоб не зачепитись за одвірок. Пахнуло задухою і свіжою м'ятою. Йосип злегка підштовхнув Тараса ліворуч, за піч, де край полу, вкрита старою свиткою, лежала породілля. Зовсім нерухоме було її мертвотно-блїде, виснажене обличчя із заплющеними очима. Свита вкривала її всю до самого підборіддя, тільки по лікоть засмалена рука простяглася по полу до колиски, підвішеної на мотузці до сволака. Спала породілля, спало в колиці у сповитку немовля.

Заглянувши до колиски, чоловіки підійшли ближче до жінки. Мабуть, вона крізь сон почула присутність у хаті людей, розплющила очі.

— Це ми прийшли, — тихо промовив Йосип.

Очі жінки спинились на Тарасові.

— А це наш Тарас... — підказав Йосип.

Жінка спробувала привітно всміхнутись до Тараса, заворушилась.

— Лежи, лежи, сестро, — застеріг її Тарас, потім нахилився до неї, поцілував. — З сином тебе поздоровляю. Хай росте великий і щасливий.

Вона обняла дівера однією рукою, теж поцілувала і всміхнулась:

— А мені Йосип учора про вас, як прийшов од Микити, то аж до ночі розповідав. А я вже злягла, то не можна було мені туди до вас піти, а то побігла б, привітатись.

— Тарас погодився кумувати в нас, — повідомив радісно Йосип.

— Ой, спасибі ж вам, Тарасе Григоровичу, — кволим голосом прошепотіла жінка.

— Чого ж це ти, сестро, так мене величаєш? Я тобі як брат, то й зви мене Тарасом, та не викай на мене...

Микита теж поздоровив породіллю з сином і відразу попрощався:

— Піду ж, поділюся новиною з родиною. Вже вони до вас зараз поприбігають.

Йосип вийшов поратись по господарству. Тарас залишився.

— Візьми ж онде собі ослінчика, Тарасе, — сказала Мар'яна. — Та посидь хоч трохи біля мене.

— Як почуваєш себе, сестро?

— Ой, радісно ж мені на серці, тільки ж квола я квола... Нездатна й підвестись. Важко було родити.

— А ти лежи собі, не ворущись. Сили повернутьсь. Це тільки втома.

— Ой, Тарасе, щось почало снитися мені, та таке ж радісне, таке гарне... Коли це й прокину-

лась. Почула, що хтось дихає тут біля мене. Чи ж приснитись ще...

— А що ж, сестро?

— Нібито ми в полі, Йосип і я... Пшеницю жнемо. Сонечко вже височенько підбилося. Натомилися ми. От я й кажу: "Йосипе..."

У цю мить писнула дитина в колиці. Мар'яна шарпнулась, хотіла рукою дістати колиску. Тарас випередив її — тихо-тихо почав колисати. У хаті стояла тиша. Крізь відчинене віконечко чути було, як табун горобців, обсівши раптом тополлю біля воріт, зацвірінкав щосили.

— Заснула, сестро? — пошепки спитав Тарас, переставши колисати.

— От я й кажу, — вела далі Мар'яна майже пошепки, із заплющеними очима, — Йосипе, а де ж наші діти? Чом обіду нам не несуть? А Йосип і каже... і каже... Чи забула, що він мені одказав, чи ото прокинулась...

Вона замовкла. І Тарас ніби продовжив розповідати за неї:

"А онде ж вони вже зовсім близько, на горб вийшли і обід нам несуть, — каже тоді Йосип, — ходімо ж у холодок, під верби"... І ви ото пішли в холодок, посідали, втомлені. Дивишся ти, сестро, а діти вже й зовсім близько. Івась твій несе горщик у хустці зав'язаний, а Катруся — полумисок з картоплею у фартушку. І такі веселі, сміються до татка й до мами, щось лепечуть веселе, смішне... А ти, сестро, ступаєш їм назустріч і сама очам своїм не віриш: це ж Івась твій і Катруся вже не панові, і всі ви вже на волі, і лан той уже не панський, а ваш, і самі ви собі пшеницю жнете...

Коли підвів Тарас голову і глянув на Мар'яну, вона вже спала. Радісна усмішка проміnilась їй на вустах і вві сні. І він подумав: може, й снить вона тим сонячним сном, що його навів він своєю імпровізованою розповіддю...

## Остап ТАРНАВСЬКИЙ

### ВСЕСВІТ СЕРЦЯ

Я знайду свій спокій на вершині,  
де зійшлись дороги у світи,  
де дороговказ у мрії сині  
хтось встромив, мов напрям до мети.

Де приніс, як втому подорожній,  
вечір спомини, мов скринь тягар;  
все, чим у житті ставав заможний —  
днів минулих досвід, наче скарб.

Не скажу, бо і сказати нікому,  
що життя чужинцем перейшов:  
не зустрів ні пристані, ні дому  
в стукоті мандрівних підошов.

Не радів багатством, що довкола,  
вдивлений у всесвіт, що в мені;  
на базарах з-під поли, з-під столу  
купував хвилини самотні.

Та й тепер, як сонце склонить вії,  
в мене в серці інший — вічний день:  
в моїй скрині, наче сині мрії,  
клаптики розірваних пісень.

Із книги "Самотнє дерево", що  
появилась друком у виданні "Слова".

НОВІ ДНІ, Листопад, 1960

# Діти в житті і творчості Т. Шевченка

Доповідь прочитана на Науковій сесії НТШ у Торонті.

Ох діти, діти, діти!..  
Велика Божа благодать!

Шевченко: "Княжна".

В біографії Шевченка є одна сторінка, на якій його життєписці майже не спиняються. В усякому разі не присвячують їй тієї уваги, на яку вона заслуговує. Це його ставлення до дітей. Дітей він дуже любив, умів до них підійти, з ними розмовляти й бавитися. І діти дуже скоро й охоче з ним заприятювалися. Шевченко раз висловився: "Кого люблять діти, той, значить, ще не зовсім поганий чоловік".

Цей афоризм як не можна краще підходить до самого Шевченка.

Свою любов до дітей виявив наш безсмертний Кобзар і в своїм житті і в своїй творчості — поетичній, повістевій і в малювальній. У своїх поезіях він не раз спиняється на дітях і з якою ж любов'ю про них згадує, особливо про бідних сиріт, про безбатьченків тощо. Переживши сам дитячі роки без материнської ласки й опіки, бо його мати померла передчасно (20. VIII. 1822), коли йому було вісім років, зазнав Шевченко сиротою багато горя, особливо, коли слідом за матір'ю, пішов і батько (21. III. 1825 р.). І ціле життя тужив він за матір'ю, за материнською ласкою. Слово "**мама**" було для нього "**великеє, найкращеє слово**". "У нашім раї, на землі", писав він р. 1849 в Кос Аралі в поезії цієї ж назви —

"Нічого кращого немає,  
Як тая мати молодая  
З своїм дитяточком малим."

Цей образ нагадував йому Божу Матір з її божественним Сином.

— "Буває іноді: дивлюся,  
Дивуюсь дивом і печаль  
Охватить душу, стане жаль  
Мені її, і зажурюся  
І перед нею помолюся,  
Мов перед образом святим  
Тієї Матері святої,  
Що в мир наш Бога принесла".

І в дальших рядках описує й радощі молодої матері, що не може надивитись на свою кохану дитину, й горещі, що спіткали її в дальшому житті.

Пізніше він розгорне цю тему ширше в "Неофітах" (1847 р.) і в "Марії" (1859). Власне сирітство раз-у-раз наверхало Шевченка на цю тему: мати й діти, надто діти-сироти. Він і свою сирітську долю описував у власних поезіях, а доля якогось хлопчини нагадувала йому і його власне дитинство.

\*) За творами Шевченка — поетичними і прозовими та за виданими в Києві 1958-го р. двома збірками споминів про нього: **Біографія Т. Г. Шевченка за спогадами сучасників**. Вид. Академії Наук УРСР, ст. 436 + (2), і "**Спогади про Шевченка**", Держвидав художньої літератури, ст. 657 + (1).

Пригадуєте рядки з поезії "І золотої і дорогої" про малого хлопчика в селі:

"Мов одірвалось од гіллі,  
Одно-однісіньке під тином  
Сидить собі в старій ряднині..  
Мені здається, що то я,  
Що це ж та молодість моя".

(Кос Арал, 1849).

І як гарно вмів він відчувати і дитяче горе й дитячу радість. У його поезіях і в повістях подибуємо багато автобіографічного взагалі й зокрема про його дитячі роки, як от, напр., згадка в "Гайдамаках", у "Мені 13-ий минало", "А. О. Козачковському" або в повістях "Варнак", "Княгиня".

У "Гайдамаках" згадує про "ті шляхи, що я міряв малими ногами", коли він ходив та плакав, та шукав людей, щоб добру навчили". У поезії "Мені 13-ий минало", написаній у 1847 р. в Орській кріпості, оповідає про свої дитячі переживання, коли він пас ягнята за селом: гарно й весело він себе почував, бо кругом його було гарно й весело:

"Господне небо і село,  
Ягня, здається, веселилось!  
І сонце гріло, не пекло!"

Та раптом душу малого оповив сум. Згадалася йому його сирітська доля:

"Нема в мене хати,  
Не дав мені Бог нічого!..  
І хлинули сльози!.. А дівчина  
При самій дорозі,  
Недалеко коло мене  
Плоскінь вибирала  
Та й почувала, що я плачу,  
Прийшла, привітала,  
Утирала мої сльози  
І поцілувала"...

І тоді:

"Неначе сонце засіяло,  
Неначе все на світі стало  
Моє... лани... гаї... сади!..  
І ми, жартуючи, погнали  
Чужі ягнята до води."

Це була Оксана Коваленко, яку поет не забував ціле своє життя. Згадує він про неї в цілому ряді своїх поезій: у вступі до поеми "Черниця Мар'яна", у "Три літа", "Ми вкупочі колись росли" та в інших.

"Чи правда, Оксано, чужа чорнобрива, — пише він у згаданому вступі до "Черниці Мар'яни" —

"І ти не згадаєш того сироту,  
Що в сірій свитині, бувало, щасливий,  
Як побачить диво — твою красоту,  
Кого ти без мови, без слова навчила  
Очима, душею, серцем розмовлять,  
З ким ти усміхалась, плакала, журилась,  
Кому ти любила Петруся співать?"

В поезії "Три літа" згадує він про

"Оксану, мою зорю,  
Мою добрую долю"...

У посланні до А. Козачевського згадує Шевченко про свої шкільні роки:

"Давно те діялось! Ще в школі,  
Таки в учителя-дяка,  
Гарненько вкраду п'ятака  
(Бо я було трохи не голе,  
Таке убоге) — та й куплю  
Маленьку книжечку.

Хрестами

І визерунками з квітками  
Кругом листочки обведу  
Та й списую Сковороду,  
Або "Три царі со дари".  
Та сам собі у бур'яні,  
Щоб не почув хто, не побачив,  
Виспівую, було, та плачу"...

У повісті "Варнак" усе те, що Шевченко оповідає про дитячі літа свого героя: як він утікав від священика до своїх товаришів та просиджував цілий день під тином у бур'яні, як його голубила й годувала сестра, коли він нарешті несміливо вертався додому, неначе списане з його власного життя. У "Княгині" оповідає, як то він ходив шукати залізні стовпи, що підпирають небо, як його стрінули чумаки й привезли до хати й як його голубила сестра Катерина, що була йому як за няньку, та про свої шкільні роки — про свого вчителя-дяка, сліпого Совгиря і свої пригоди під його ферулою.

У "Наймичці" згадує, як чумакував з батьком, мавши 13 років.

І те, що він сам пережив у своїм дитинстві, давало йому ключ до розуміння дитячої душі і вміння підійти до дитини. Поет ціле своє життя мріяв про власну родину, про те родинне тепло, якого так мало зазнав у своєму дитинстві. І ту свою нездійснену мрію-щастя мати власну сім'ю, власних дітей і любов до них переносив і на чужих дітей. З його біографії знаємо цілу низку фактів про те, як він любив дітей і як бдів за них та бавився з ними.

У своїх мандрах по Україні у 40-их роках (1843—1844, 1845—1847) Шевченко, як сам про це оповідає в повісті "Княгиня", завжди мав про дітей у своїй кишені цукерки. Раз, згадує він у цій повісті, трапилось йому зайти в одну хату десь над Трубайлом на Переяславщині. А тут у хату входить господар із дитятком на руках, а воно чогось плаче. "Я, — каже поет, — простягнув йому цукерка. Дитя спочатку подивилося на мене своїми незвичайно великими очима, потім мовчки взяло цукерка і, усміхаючися, упхало його в свої рожеві усточки". Так заспокоїв Шевченко дитинку й здобув цим прихильність господаря. І поет зауважує з цього приводу:

"Нічим не можна так скоро прихилити до себе нашого похмурого земляка, як приголублюючи його дитину, і я часто не без користі вживав цієї тактики" (підкреслення моє. В. Д.).

А Ол. Афанасійв-Чужбинський оповідав нам у своїх спогадах про те, як Шевченко бавився з сільськими дітьми. "Велику втіху, — каже він, — мав Шевченко від селянських дітей, які звичайно ціли-

ми днями бувають на вулицях. Тарас Григорович не раз приєднувався до їхнього гурту і, підбадьоривши похливе товариство, розповідав їм казки, співав дитячих пісень, яких знав безліч, робив пискавки і невдовзі завойовував прихильність усіх дітлахів". Ніколи не забуду, — веде Чужбинський свою мову далі. — Пішов він якось рано-вранці малювати руїни Золотих воріт, недалеко від їхнього мешкання — жили вони тоді у Києві (р. 1846) разом на одній квартирі, а околиці, де малював Шевченко, в тих часах ще не були забудовані. Чужбинського запросили знайомі, щоб приходив із Тарасом Григоровичем до них у гостину, й він пішов шукати поета. "Підходжу до Золотих Воріт і що ж бачу? Тарас Григорович розстелив квітчасту хустку, а на неї посадовив трирічну дівчинку і з клаптиків паперу майструє їй якусь іграшку". Він розповів мені свою пригоду. Години коло п'ятої сидів він і працював, аж раптом за валом унизу почувся дитячий плач, на який він спочатку не звернув був уваги. Але плач не вгавав і ставав шораз дужчий. Місце безлюдне. Шевченко не витримав, пішов гребенем валу й зазірнув униз. У рівчаку сиділа дитина й жалібно плакала. Поблизу — ні душі, лише кілька телят паслося оддалеки. Шевченко пробіг кроків двадцять — нікого. Нічого робити, треба було сходити і взяти дитину. Дівчинка перелякалась і заплакала ще дужче. Заспокоївши її, як міг, Тарас Григорович поніс свою знахідку до Золотих Воріт. Йому якось удалося забавити її, але добитися толку не можна було, бо дівчинка лепетала тільки "мама", "няня" і більше ні слова. Давав він їй бублика, але дитина не могла вкусити і все повторяла "мама", "няня". Тарас Григорович не знав, що робити. Не міг же покинути дитину, та й ще налякану й певне голодну. "Я, — каже Чужбинський, — відразу подався до сусідніх будинків, яких було поблизу зовсім не багато. Але ніде не знали дівчинки. Ми вирішили йти додому й повідомити поліцію. Я взяв Шевченкову течку, а він дитину і так дійшли ми до Софійського собору. Молода перелякана жінка в домашньому одязі вибігла з заулка й, побачивши нас, кинулася назустріч". — "Мати" — сказав Шевченко й, не кажучи й слова, подав їй дитину.

Виявилось, що нянька понесла дитину гуляти, але, напевно, зустрівши дорогою знайомо чи знайомого, добре випила й завалилася в рівчаку спати, а дитина пішла вздовж рову.

Йдучи додому, Шевченко сміявся, як би він виховував дочку, коли б дівчинку не розшукали батьки.

Бувши на засланні в Новопетровській кріпості, Шевченко дуже прив'язався до дітей свого земляка, коменданта Ускова — хлопчика Миті й дівчаток — Наталочки й Надійки. Хлопчиків було три роки, коли Ускови прибули до кріпости. Але даймо слово самому Шевченкові. У листі до Андрія Козачковського з 30 червня 1853 р. він гірко оплакував передчасну смерть свого малого приятеля. "Комендант, що недавно прибув до нас, — писав він, — привіз із собою жінку й одну дитину по третім годочку. Мила, прекрасна дитина, а все, що в природі прекрасне, як вилиця в'ється коло нашого серця. Я полюбив це прекрасне дитя, а воно, сердешне, так до мене прив'язалося, що, бувало,

й уві сні до себе "лисого дядю" кликало. І що ж? Воно, сердешне, захворіло, довго нудилось і вмерло. Жаль мені мого маленького друга, я сумую, іноді приношу квіти на його дуже ранню могилу та плачу"... І Шевченко виліпив скульптуру та спорудив пам'ятник на могилі свого малого приятеля.

"Пам'ятник, — згадує дружина коменданта Ускова, Агата Омелянівна, — був зроблений прекрасно. Шевченко сам наглядав за роботою над ним. Був він зроблений у лицарському стилі з білого каменю". Став він початком скульптурних занять поета-заслання. Нічого й говорити, як він цим пам'ятником прихилив до себе зажурених батьків.

Тоді ж Шевченко намалював і своїх "Байгушів" — киргизенят і, посылаючи їх Бр. Залеському, писав до нього: "Спробуй, чи не владуться Тобі на темному тлі голівки дитячі", та додав: **"Я так дітей люблю, що не наглядівся б на вірний одпечаток янгола"** (підкреслення моє. В. Д.).

Полюбив він, як уже я згадував, і інших дітей Ускових — дівчаток — що народилися вже в кріпості. "Дітей, — згадує А. Ускова, — Шевченко дуже любив. Мою старшу, Наталю, він пестив і завжди шукав нагоди бути з нею".

Оця Наталя пізніше оповідала, як Тарас Григорович бавився з нею. Він, як мав вільний час, завжди був із нею, оповідав їй про Україну, робив їй удочки, плів кошики і співав пісні, то журливі, від яких стискалося їй дитяче серденько й проливалися сльози, то веселі. І невимовно любила Наталочка свого дядю Горича, як вона його називала. "Справжній Горич, моє серденько, моя ясочка!" — примовляв поет, цілуючи її. Для своєї улюблениці, Наточки, лишав він шматочки цукру після ранішнього чаю, які, часом забруднені мухами, правили їй за найкращі ласощі.

А внучка цієї Наталі, Є. Литвинова розповіла нам зі слів своєї бабусі Агати про те, як любив дівчаток наш Кобзар. "Найбільше він любив товариство Наталі й Наді, — згадувала бабуса, — з якими міг вовтузитися цілими годинами. Надя тоді була ще в пелюшках, він так втішно її гоцкав. Візьме її на оберемок, сам такий великий, незграбний, а бере так ніжно, обережно й носить і всміхається дитині такою ясною, любовною усмішкою. А Наталя, твоя мати, коло нього всією душею впадала. Побачивши його ще здалеку, вона бігла до нього щодуху, обхоплювала його руками, тягнула, шарпала, висла на шиї, а він, весело всміхаючися, садив її собі на плечі або гонився за нею по садку, вимовляючи якісь неймовірні звуки й удаючи, що хоче її вкусити. Прийдеш, бувало, в садок подивитися, де Наталя, — почувеш сміх, вереск, отже десь тут, з Тарасом Григоровичем. У тіні під деревом лежить він, обличчя в траві, а Наталя, махаючи гілочкою, сидить у нього на спині, розкуйовджує йому волосся і дзвінко сміється. Часто, набігавшись і втопившись, вони засинали під деревом мирним сном."

Усков дав Тарасові Григоровичу ділянку на своєму городі, й він цілими днями, встаючи разом із сонцем, шпортався на грядках. "Наталя, звісно, була його першою помічницею. Вона, наприклад, робить ямки палічкою, а він кладе в них горох чи біб. Далі беруться поливати. Він з великою лійкою, Наталя з маленькою. Поливають до того, що дів-

чинка вся вимажеться й біжить додому мокра. Городовину садили так поважно й обоє так сопли носами, що я швидко йшла геть, щоб не розсміятися. Іноді йшли в поле й верталися звідти у вінках, щасливі й задоволені.

Наташенька, як завжди називав твою матір Тарас Григорович, була його улюбленицею. Під час обіду, а обідів Тарас Григорович завжди в нас, Наталя, хоч на неї й суворо поглядав та погукував батько, вибиралася до Тараса Григоровича на коліна й пустотливо годувала його найсмачнішими "пельменями", які він дуже любив. По обіді дід і Тарас Григорович йшли в садок до альтанки полежати й там зараз же засипали. "Розбійниця" Наталя йшла туди, сідала коло дверей і терпляче дожидала, поки прокинеться її друг. Але терпець її швидко уривався й тоді вона навшпиньках підкрадалася до Тараса Григоровича й починала йому лоскотати в ніздрі. Через хвилину, на втіху їй, ніс Тараса Григоровича починав морщитися, пчихав, і Наталя, дзвінко регочучи, швидко вибігала з альтанки.

Наталю вчив Шевченко українських пісень і дівчинка, маючи від природи добрий слух і чистий дзвінкий голос, заливалася ними, втішно перекручуючи слова й захоплюючи Тараса Григоровича. Іноді ввечері він розповідав Наталі казки, гарні, фантастичні. Дівчинка сиділа в нього на колінах, не ворущаючись, роззявивши рота, як воронення, і не зводила з нього очей."

Тут, до речі, буде навести оцей запис із Шевченкового щоденника під датою 16 червня 1857 року: "На городі чи в саду — літня резиденція нашої комендантши, і весь вільний час тепер проводжу в її сім'ї: у неї двоє любеньких дітей, Наташенька й Надінька, і це єдиний мій відпочинок і розривка в оцій огидній глушині". А ось другий запис 11 липня 1857, незвичайно важливий для характеристики його ставлення до дітей:

"Вертаючись на город, набрів я на стежечку, на засохлій грязюці якої було видно відбитки мініатюрних дитячих ніжок. Я милувався й слідкував за цим крихітним дитячим слідом, поки він не зник в степовому поліні разом із стежечкою".

Не забував Шевченко своїх любих дівчаток, і звільнившись з заслання. 17 лютого 1858 року писав він з Нижнього Новгорода до Ускова: "Сердечного тишуся, що Вам і Агаті Омелянівні добре ведеться та що любі й маленькі друзі мої, Наташенька й Наденька, здорові. Наденька, гадаю, вже бігає. Як би мені хотілось її погоцькати! А моя умниця красуня Наташечка чи згадує свого дядю?"

І поет журиться, що не може переслати своїм улюбленицям жадного дарунку, бо в Нижньому, не в ярмарковий час, нічого не можна дістати.

30 вересня записує поет про зустріч на бульварі трьох дівчинок і хлопчика. "Прегарненькі й жваві діти. Убір їх видався мені й дивним, і жалюгідним. На дівчатках були якісь коротенькі легенькі діряві мантильки, дворянсько-німецького крою. Рученята голі, й майже босі. На хлопчику поярковий (з ягнечой вовни) сірий капелюх із пером і мантилька така ж, як і на дівчатках, а черевики ще гірші. Взагалі видалися вони мені схожими на трупу діток-комедіантів. Я дійшов із ними до цукорні, купив їм солодких пиріжків за коповика й познайомився.

Звуть їх: Катя (найжвавіша), Надя й Дуня, а хлопчика Саня, діти якогось Арсенієва, театрального музиканта. Значить, я не дуже й помилився. Прощаючися, вони запрошували мене до себе в гості, і я, розуміється, обіцяв прийти”.

Дуже любили Шевченка й молодші сестри та брати К. Піунової, як про це оповідає вона в своїх споминах про поета. Він їх, “як і взагалі всіх дітей, — каже Піунова, — дуже любив. Вони його бувало, буквально обліплять, і він цілими годинами бавився з ними, співав українських пісень і особливо потішав піснею, яку він навчив підспівувати хором:

“Поведу козла на базар,  
Накуплю білил-рум’ян.

Хор:

Ах, чеберики-чок-чебери,  
Жена, мила, бай-говори!..”

І діти найменші так “начебериковувались”, що, не вмюючи вимовляти “Тарас Григорович”, називали його “Чеберик” або “Чок-Чеберик”.

Влітку 1859 року Шевченко поїхав відвідати свої рідні сторони — Моринці й Кирилівку, де проживала його рідня — сестри й брати із своїми дітьми. Десь при кінці червня був він там, виїхавши 28 червня з Корсуня, де гостював у Вартоломія Шевченка. Отож на другий день по приїзді, — оповідає його племінник і Хрещеник Трохим, син його брата Йосипа, — зібрав Тарас Григорович у садку багато-багато дітей, обдаровував їх цукерками, грався з ними в піжмурки.

Весело бавився Шевченко з дітьми й на Приорці, як про це згадує в своїх спогадах Степанида Лобода, в домі сестри якої проживав у серпні 1859 р. поет. Варто послухати, що вона оповідає. Однієї неділі, — згадує вона, — Шевченко “задумав зробити дітворі добре частування. Дітей набігло з півсотні. Тарас Григорович тим часом подався на базар і накупив стільки ласощів, що ледве доніс їх до квартири. Накосили трави, послали у подвір’ї, і діти цілий день качалися по ній і перекидалися, сповнюючи околиці гамором веселих дзвінких голосів. Та на цім не закінчилось: по обіді перекупка привезла повний віз яблук, груш, пряників, бубликів і т. ін.” Це друге частування відбулося вже на вигоні, що за Приоркою, куди хазяйка, що боялася за цілість свого садка, спровадила галасливу юрбу, разом з своїм квартирантом. А Тарас Григорович був сам не свій: бігав, метушився, пустував, реготав. Дорослі люди дивилися збоку на гульбище і голосно промовляли: “Старий, мабуть, тее... трошки божевільний”.

“Пообідавши, — каже далі С. Лобода, — Шевченко йшов у сад, лягав під яблунею й голосно скликав дітей на розмову”. “Кого люблять діти, — мовляв він, — той, значить, не зовсім поганий чоловік”. Коли ж Тараса Григоровича починав змагати сон, діти, за умовою, повинні були тихенько розійтися. “Тікаймо, бо дядько вже хропе, наче коняка!” казали вони, розбігаючись.

Напередодні від’їзду Шевченко приніс хазяйці та її дітям 15 фунтів фір, “щоб вони їли та не кашляли”.

“Із сльозами проводили любого Кобзаря мешканці Приорки.”

А тепер послухаймо, що оповідає про Шевчен-

ка і його любов до дітей, а дітей до нього Надія Кибальчич, українська письменниця, що писала під прибраним ім’ям Наталка Полтавка. Будучи ще дитиною (народилася вона в 1856 р.), вона проте добре запам’ятала Шевченка, який був у їх родині в 1860 р. в Петербурзі та на дачі в Стрельні.

“Я, — згадує вона в своїх спогадах про поета, — була дуже маленька, не мала ще й п’яти років, коли вмер Шевченко, проте пам’ятаю його дуже виразно. Не багато я знала його й про нього, але одне запам’яталось мені: він любив дітей і діти його любили. Якось незбагнена сила зв’язувала його чисту високу душу з цими непорочними істотами. Переказую, що пригадалося мені про нього з мого далекого минулого. Одного вечора (це було в Петербурзі) ми всі зібралися в нашій їдальні навколо чайного стола. Я була в тривожному стані, чекали одного нашого знайомого, якого я чогось боялася й не полюбляла... Почувся дзвінок, я стрімголов схоплююся з свого місця й ховаюся обличчям у батька на колінах. Чуті чийсь тяжкі кроки, але гість, увійшовши, мовчить, не подає голосу, очевидно його попередили...”

А подивись, хто прийшов! — загадково-весело говорить мені батько. Підозріваючи зрадницьку пастку, я не рухаюсь.

— Та то не той дядько, не бійсь!.. Подивись!..

Той самий результат: я не піддаюсь.

Батько бере мою голову й силоміць підводить. Я в жаху відкриваю міцно приплюснені очі й бачу: переді мною стоїть здоровий, лисий “дядя” з найдобродушнішою усмішкою на круглому, повному обличчі.

— Дядько Кобзар! — скрикнула я і в одній хвилині повисла в нього на шії.

Пам’ятаю ще й другий випадок. Ми переїхали на літнисьце до Стрельні, й Шевченко в нас гостював. Одного разу, забравши нас — дітей — мене, яку називав “моє маленьке”, й сестру мою, молодшу за мене, яку називав “моє велике”, — пішов з нами гуляти на якусь поляну. День був ясний, соняшний, золотистий. Ми з сестрою безугавно бігали по запашний, сорокатій леваді, рвали цілими оберемками квіти й тягли їх напередими “дядькові Кобзареві”. А в іншому спогаді пише вона: “Тільки діти проясняли його захмарене чоло. Скоро тільки побачить котрусь із нас, мене або мою сестру Маню, — тоді ще маляток, — схопить на руки, підніме високо-високо над головою: “Ох, ти ж моє маленьке!” — “Ох, ти ж моє велике!” промовляє з властивою собі ласавою жартівливістю.

І ми, діти, його обожнювали.”

Тепло згадує про Шевченка й полковник Борис Суханов-Подколзин, що його на початку 60-их років учив малювати великий наш Кобзар. Було тоді Суханову років 13-14. “Тепер, — пише він, — я не пригадую, коли і хто ввів у наш дім приземкуватого, лисого, вусатого чоловіка, якого всі відразу, а ми, діти, особливо полюбили і з яким, так би мовити “заприятелювали”.

Про своє навчання у Шевченка він озирається як про найкращий час, “справжнє свято”, що справляло малому учневі велику радість.

Так ми вичерпали всі, досі відомі згадки про ставлення Шевченка до дітей, про його до них ши-

ру любов, що завжди зустрічала з їхнього боку таке саме почуття.

Нарешті слід згадати про Шевченкові заходи задовольнити шкільні потреби українських дітей. Мав він на думці скласти цілу низку підручників для народних шкіл в Україні — розуміється українських — історію й географію України, арифметику тощо, але з того задуму встиг зладити тільки Буквар. — передчасна смерть не дала йому змоги виконати намічений план.

Але Шевченко такою самою любов'ю огортав і інші створіння — котят, цуценят, пташок і взагалі живу природу — квіти, зела, дерева.

Афанасій-Чужбинський, у своїх уже згадуваних споминах про Шевченка говорить про це так:

“Людяність його виявлялася в кожній дії, в кожному русі, навіть до тварин ставився він з ласкавою ніжністю. Не раз захищав він котенят і цуценят від злих намірів вуличних хлопчаків, а пташок, прив'язаних на шворці, викуплював іноді в дітей і випускав на волю. Ми жили поблизу базару (Чужбинський у 1846 р. жив разом із Шевченком. В. Д.) і я пам'ятаю, як бувало тішитись він і кличе мене до вікна, коли яка-небудь собачина, вкравши шматок хліба чи бублика, боязко крадеться попід тином. Одна обурлива сцена мало не обійшлася нам дорого. У Києві в той час поліцейські служники, що мали на обов'язку бити собак, так звані гицлі, чинили свою справу прилюдно серед білого дня на базарі. Вони ходили озброєні довгою палицею з залізним гачком на кінці і другою короткою ломакою (добивач). Впіймавши тварину гачком, вони добивали її ломакою. Йдучи на “Козине болото”, ми якось раз натрапили на таку сцену. Гицель схопив велику собаку за ребро й, не зовсім убивши її, тягнув напівживу по місті. Тарас Григорович обурився й докорив живодерові. Гицель відповів грубо і тут же почав катувати собаку, яка страшенно скавувала. Шевченко вихопив у нього ломаку... Проте коповик (50 коп.) владнав усе. Гицель одним спритним ударом добив тварину, але Тарас Григорович довго не міг заспокоїтись”.

“Любив він, — згадує Чужбинський, — і поважав природу. Блукаючи з ним по лісах понад Сулою і Сліпородом, ми довго сидимо було біля нірки якогось жучка і вивчаємо його нехитрі звичаї”.

Кінчаючи, слід ще згадати, що і в своїй малярській творчості не забував наш великий мистець про дитвору. Поминувши учнівські роботи, годиться назвати твори, що їх він виконав, ще будучи на волі, як от “Селянська родина” з 1843 р., де він змалював батька, матір і дитину між ними, “Діти князя В. М. Рєпнина-Волконського”. Та найбільше намалював він дітей саме на засланні — дітей киргизьких, чи по-теперішньому — казахських. В рр. 1848-49 змалював Шевченко дві картини: Киргизький хлопчик дрімає й Киргизький хлопчик топить грубку. До 1853 р. належать згадані вже мною — байгуші, жебраки-киргизенята. В рр. 1856-57 намалював він опі чотири картини з життя Киргизьких дітей: 1) Киргизка над ступою, а коло неї хлопець, 2) “Щасливий ловець” — хлопчина зловив раків, 3) хлопець грається з кішкою й 4) “Державний кулак”, що грозить малим жебракам.

От так перейшли ми за порядком життя й діяль-

ність безсмертного Тараса, так чи інакше зв'язане з дітьми. Бачимо, що вся вона овіяна у нього теплою любов'ю до малечі.

#### ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Афанасьев-Чужбинский Ол. — “Русское Слово” (спб.), 1861, кн. 5 і окрема відбитка.
2. Кибальчич Надія — “Киевская Старина” 1887, кн. 3.
4. Лобода Степанида — “Пчела” 1878, чч. 2 і 5. (Під псевдонімом С. Крапивина).
3. Литвинова Є. (виучка Агати Ускової, донька Наталії) — “Життя і Революція” 1928, кн. 3.
5. Пиунова Катерина (записав її син Микола) — “Литературный Современник” 1939, кн. 3.
6. Суханов-Подколзин Борис — “Киевская Старина” 1885, кн. 2.
7. Ускова Наталія — “Киевская Старина” 1889, кн. 1.
8. Шевченко Трохим (син Шевченкового брата Йосипа). Записав Петро Короневський — “Киевская Мысль”, 1914, ч. 5.

# НАЙ

ВІДЖИВНІШИЙ  
СТРАВНІШИЙ  
ДЕШЕВІШИЙ ХАРЧ,

ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ

МОЛОКО

І МОЛОЧНІ

ПЕРЕТВОРИ

СПОЖИВАЙТЕ

ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ

ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ

## ROGERS DAIRY Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.

Phone: RO. 9-7193

#### КОЗУБІВСЬКА ЗУСТРІЧ НОВОГО РОКУ

31 грудня козубівці зустрічатимуть Новий Рік у литовській залі — 1129 Дундас захід (ріг Дундесу та Осінгтону). Нанято дві залі — в одній гратиме оркестра, а в другій буде буфет.

Уже нанята фахова оркестра із п'яти осіб. Багатий буфет з напоями та їжею.

Вечір улаштується виключно для членів “Козубу” та сталих гостей і їх родин та друзів.

Щоб одержати квиток вступу, треба зголоситися до одної з таких осіб: М. Голинського, Д. Романика, П. Волинська. Вступ — 3.00 дол. від особи.

Кількість місць обмежена, тому козубівців і гостей просимо не зволікати із замовленнями, щоб потім не було нарікань, якщо комусь не вистачить місця.

# СРСР — КОЛОНІАЛЬНА ІМПЕРІЯ

## 1. Про деякі прояви колоніалізму в СРСР на ділянці економічній та культурно-освітній

Чи існує в СРСР колоніалізм? Чи всі складові республіки СРСР насправді рівні, рівноправні, і їхні потреби в однаковій мірі задовольняються органами влади диктаторів? Відповіді на ці питання, сперши на фактичні цифрові дані, не так легко. Все бо, що може з'ясувати цю справу, досі старанно приховувалося. Та за останні роки все ж обставини примусили владу дещо оголошувати. Почали з'являтися в друковані різні статистичні відомості. І дещо з того, що стало відоме, можна вже використати для висвітлення цього питання, як безсумнівний доказовий матеріал.

Спробуємо ж тут зібрати та проаналізувати в порівняльній спосіб бодай деякі з цих офіційних матеріалів.

За даними перепису 15. I. 1959 р. людності в республіках СРСР було: в РРФСР — 117.494 тис., або 56,3% всієї кількості; в Укр. РСР — 41,893 тис., або 20,0% і в інших складових республіках Союзу — 49.440 тис., або 23,7% загальної кількості.

Державна скарбниця в СРСР — спільна для всіх націй. Кожна неросійська нація своєю працею та продукцією вносить до тої спільної скарбниці вартостей не менше за питому вагу своєї людності в Союзі. Принаймні ми це твердо можемо говорити про Україну та її народ. Ось, наприклад, голова Ради Міністрів Укр. РСР — Н. Т. Кальченко, подає:

“Частка України у всесоюзному виробництві окремих видів промислової продукції в 1958 р. становила у відсотках:

|                        |      |
|------------------------|------|
| залізна руда           | 56   |
| чавун                  | 51   |
| вугіль                 | 33   |
| трактори               | 37   |
| магістральні тепловози | 78   |
| мінеральні угноєння    | 27   |
| цукор                  | 67   |
| зерно                  | 22   |
| м'ясо                  | 26,6 |
| молоко                 | 23   |

Радянські люди справедливо називають Україну одною з могутніх металургійних і паливних баз країни (себто СРСР — Д. С.). У 1958 р. в республіці було витолено більш за 20 млн. тонн чавуну, 21,7 млн. тонн криці, вироблено 17,7 млн. тонн прокату, видобуто близько 50 млн. тонн залізної руди, 164 млн. тонн вугілля”...

І далі продовжує:

“Радянська Україна низкою найважливіших видів промислової продукції в достатній мірі перевищує значну кількість високорозвинених капіталістичних країн. Так, вона виплює чавуну більше, ніж Франція і Бельгія, а криці більше, ніж Італія, Бельгія, Швеція, Австрія та Австрія, вугілля до-

буває більше, ніж Франція, Бельгія, Голляндія, Австрія та Японія, якщо їх разом взяти”.

Із цього свідчення голови Ради Міністрів Укр. РСР ясно видно, що важливе значення для СРСР має Україна. Адже вона постачає величезну кількість сировини, півфабрикатів і готових виробів, які в найголовніших галузях промисловості становлять від 22 до 67 і 78% продукції всього Союзу. Це — при вазі людності України в Союзі — 20%.

І всю ту продукцію Москва забирає з України за дармо. Не за гроші, і не способом товарообміну, а способом колоніального випомповування, способом звичайного колоніального визиску. Московський пропагандист Д. А. Чугаєв пише, що ще в 1919 р. (коли московська червона армія вдруге захопила значну частину території Української Народньої Республіки):

“Передвиження продуктів из одной республики в другую установилось (точніше: встановлене було Москвою — Д. С.) не на основе товарообмена, а в порядке осуществления единого плана снабжения”.

Один із молодих дослідників, що протягом вже багатьох років вивчає становище в СРСР і в Україні, у доповіді, що була зачитана 20. 2. 1960 на засіданні Комісії Укр. Вільної Академії Наук у США, твердив, що Україна витворює нині не менш як 20-22% продуктивного капіталу СРСР.<sup>2</sup> Але нам здається, що це, мабуть, применшена цифра.

Та хоча Україна (як це видно із свідчення Н. Т. Кальченка, голови Ради Міністрів Укр. РСР) постачає Союзові величезні цінності, їй, як опанованій збройною силою колонії, ЦК КПРС визначає для розбудови її господарства — щонайменше. Найкращою ілюстрацією до цього є розподіл капіталовкладань у народне господарство. За увесь час панування ЦК КПРС над Україною, Україна одержала й продовжує одержувати мізерну частку всесоюзної суми капіталовкладань, що ніяк не дорівнює ані питомій вазі її людності в Союзі, ані питомій вазі продуктивної праці тої людності та господарському потенціалові республіки. Так, при питомій вазі своєї людності і свого господарства в Союзі не менше 20%, Україна одержала із спільної для всіх республік державної скарбниці протягом 37 років (1918—1955) тільки 16,4% всесоюзної суми капіталовкладань. У 1956 році цей відсоток знизився до 15,6%, а за пляном на 1959—1965 рр. має творити ще меншу частку — 14,6%. Отож, у поточному семиріччі Україна має одержати капіталовкладань на 5,4% менше питомої ваги своєї людності і свого господарства в Союзі.

Якщо ці капіталовкладання (у цінах на 1. 7. 1955 р. і без врахування незначних колгоспних сум) розрахувати на одиницю людності, то за 1918-1955

рр. в РРФСР припало 8.555 крб., а в Укр. РСР тільки 5.832 крб., або на 31,8% менше. За контрольними ж числами на 1959-1965 рр. на одиницю людности має припасти капіталовкладань в РРФСР від 8.119 до 8.290 крб., а в УРСР тільки від 5.108 до 5.228 крб., або на 37% менше, ніж в РРФСР.<sup>4</sup> В цілому ж майже за півстоліття (1918-1965) ми маємо таку цікаву динаміку відносного зменшення ваги капіталовкладань у народне господарство України порівнянно з РРФСР із розрахунку на одиницю людности:

| Періоди:             | Україна одержала капіталовкладань менше за РРФСР на: |
|----------------------|------------------------------------------------------|
| 1918-1928 рр.        | -1,0%                                                |
| 1933-1937 рр.        | -16,8%                                               |
| 1951-1955 рр.        | -33,3%                                               |
| 1959-1965 рр. (плян) | -37,0%                                               |

Тут ми коротко зупинилися на характеристичній загальній картині дискримінаційного розподілу капіталовкладань СРСР між основними республіками. А тепер гляньмо, як ЦК КПРС, диктатор в країні, розподіляє гроші із спільної державної скарбниці на культурно-просвітні потреби окремих республік і народів СРСР, що є, нібито, рівноправні й суверенні, і які мали б одержувати цих засобів у пропорції рівній питомій вазі їхньої людности в Союзі.

Щоправда, прямих даних про грошові витрати на них (за винятком одного випадку) не оголошено, або оголошено так, що вони не дають можливості здобути порівняльної картини, без чого важко робити певні висновки. Проте й посередні дані, що їх уже дають офіційні статистичні довідники, коли їх зібрати, звести докупи й проаналізувати, цілком ясно свідчать про напрямки колоніальної політики ЦК КПРС в середині Союзу, який фактично зовсім таким не є.

**1. Дитячі садки в обсязі всіх республік СРСР за 1951-1955 рр.** Відомості про бюджетові витрати на дитячі садки в містах та робітничих селищах, з одного боку, і з другого — в сільських місцевостях ми маємо лише за п'яту п'ятирічку: 1951-1955 рр.<sup>5</sup> Усі ці витрати із республіканських бюджетів досягли 8,275 млн. крб. в обсязі СРСР. А з того числа на РРФСР припало — 5,439 млн. крб., або 65,7% всієї суми при вазі всієї людности РРФСР (за даними 1956 р.) рівній — 56,5%. Отож, РРФСР одержала цих фінансових засобів на 9,2% більше за питому вагу своєї людности в Союзі.

На Укр. РСР припало 1,171 млн. крб., або 14,2% всієї суми при питомій вазі її людности в Союзі — 20,3%, тож — на 6,1% менше за питому вагу її людности.

На частку інших неросійських республік припало — 1,665 млн. крб., або 20,1% при питомій вазі в Союзі всієї людности цих республік — 23,2%, або на 3,1% менше проти питомої ваги їхньої людности.

Як бачимо з цього, Україна навіть у справі дитячих садків поставлена в найгірші умови. При чому, при розподілі із спільної державної скарбниці фінансових засобів на утримання дитячих садків ЦК КПРС виявив особливо дискримінаційний підхід до українського колгоспного селянства. Про це

красномовно говорять цифри офіційного справоздання.

Із загальної суми 1,611 млн. крб., що її асигновано було на утримання дитячих садків по селах СРСР, для РРФСР дано було 1.152 тис. крб., або 71,5% всієї суми, при питомій вазі сільської людности РРФСР — 51,8%. Себто — на 19,7% більше за вагу людности.

Для України ж асигновано тільки 188 млн. крб., або — 11,7% всієї суми, хоча питома вага в Союзі сільської людности України — 21,7%. Отже — на 10% менше за вагу її людности.

Іншим неросійським республікам асигновано 271 млн. крб., або 16,8% всієї суми, при питомій вазі в Союзі сільської людности цих республік — 26,5%. Себто — на 9,7% менше за питому вагу селянства цих республік в СРСР.

А як розрахувати ці витрати на дитячі садки по селах на одиницю сільської людности, то в РРФСР буде — 19,66 крб., в інших (окрім України) неросійських республіках — 9,05 крб. і найгірше в Україні — 7,63 крб., або в 2,6 рази менше за РРФСР.<sup>6</sup> Так за директивами ЦК КПРС були розподілені фінансові засоби на дитячі садки у п'ятих п'ятиріччі між суверенними, нібито, й рівноправними республіками СРСР, які, проте, позбавлені своїх власних фінансів.

**2. Дитячі садки в 1958 р.** За цей рік ми не маємо даних про фінанси, але маємо дані про кількість, яка перебуває, звичайно, у тісній залежності від асигнованих грошових засобів. Із 36,783 дитячих садків, що діяли в СРСР в 1958 р., на РРФСР припало 25.472, або 69,2% всієї кількості. Виходить — на 12,9% більше за питому вагу людности РРФСР в Союзі. На інші (окрім України) неросійські республіки припало 6.862 дитячі садки, або 18,7% всесоюзної кількості. Тобто — на 5,0% менше за питому вагу людности цих республік. Що ж до України, то в 1958 році цих дитячих садків було тільки 4,449, або 12,1% всієї кількості. Це вже на 7,9% менше проти питомої ваги її людности в СРСР.

Ці дитячі садки в 1958 р. обслужили 2,357,7 тис. дітей. З тої кількості обслужених на РРФСР припало 1,653,8 тис., або 70,3%, що дає на цілих 14% більше за питому вагу її людности. На інші (окрім України) республіки припало 411,7 тис. дітей. Це становить 17,4% всієї кількості і є на 6,3% менше за питому вагу їхньої людности. На Україну припало дітей обслужених дитячими садками, тільки 292,2 тис., або 12,3% всієї кількості. Тобто — менше на 7,7% порівняно з питомою вагою в Союзі її людности.<sup>6</sup>

**3. Дитячі будинки в 1958 р.** Дитячих будинків, що підпорядковані Міністерству освіти, в 1958 р. було в СРСР — 3,836, а з того числа в РРФСР — 2,482, що становить 64,7% всієї кількості, або на 8,4% більше за питому вагу людности РРФСР у Союзі. В Україні ж цих дитячих будинків було тільки 619. Це становить 16,1% всієї кількості і на 3,9% менше за питому вагу її людности. А на інші неросійські республіки припало 735 дитячих будинків. Це також становить тільки 19,2% всесоюзної кількості, або на 4,5% менше за питому вагу їхньої людности в Союзі.

Усіх дітей-годованців у цих дитячих будинках Міністерства освіти було в 1958 р. в СРСР — 359,9 тис., а з того числа в РРФСР — 224,0 тис., або 62,3%. Тож у порівнянні з питомою вагою людності РРФСР в Союзі більше на 6,0%. В Україні ж годованців дитячих будинків було тільки 63,1 тис. Це становить 17,5% всієї кількості, або на 2,5% менше за питому вагу її людності. В інших неросійських республіках годованців дитячих будинків було 72,8 тис., або 20,2% всесоюзної кількості, тобто — на 3,5% менше за питому вагу людності цих республік у Союзі.<sup>7</sup>

**4. Розподіл між республіками середніх технічних і вищих шкіл у 1958-59 р.** У цьому навчальному році із 3.346 середніх технічних шкіл цілого СРСР на РРФСР припадало 1.958. Це становить 58,5% всієї кількості цих шкіл і більше на 2,2% за питому вагу в Союзі людності РРФСР. В Україні ж цих шкіл було тільки 588. Це дає 17,6% всієї кількості, або менше на 2,4% за питому вагу її людності. На інші складові республіки припало 800 середніх технічних шкіл. Це становить 23,9% всесоюзної кількості. Тут ми маємо на 0,2% більше за питому вагу людності цих неросійських республік. Перевищення дуже мале, але й воно трапилося не за рахунок зниження перебішеної питомої ваги в цій справі РРФСР, а за рахунок зниження питомої ваги України, як про це наочно говорять передніше подані цифри.

Вищих шкіл (університетів, інститутів) у 1958-59 навчальному році було в СРСР — 776, а з того числа в РРФСР — 441. Це становить 57,6% всесоюзної кількості, або на 1,3% більше за питому вагу людності цієї республіки в Союзі. На інші (окрім України) республіки цих вищих шкіл припадало 185. Це число становило 24,1% всесоюзної кількості і перевищувало на 0,4% питому вагу людності цих республік. Але й це перевищення досить мале, і дано його не за рахунок зменшення питомої ваги цих шкіл в РРФСР, а виключно за рахунок зменшення кількості їх на Україні. В Україні цих вищих шкіл в 1958-59 навчальному році було — 140. Це становить 18,3% всесоюзної кількості і на 1,7% менше за вагу людності України в Союзі.<sup>8</sup>

**5. Розподіл студентів середніх технічних і вищих шкіл СРСР за національною приналежністю.** Перш ніж розпочинати розгляд цих даних, згадаймо тут розподіл людності СРСР за національною приналежністю на 15.1.1959 р., бо це потрібно буде для дальших порівнянь. Отже — з усіх 208,827 тис. людності за переписом 1959 р. було: росіян — 114,588 тис., або 54,9%; українців — 36,981 тис., або 17,7%; інших національностей — 57,258 тис., або 27,4%. Студентів же (без заочників) було в 1958-59 навчальному році в тисячах:

|            | У середн. техн. школах |       | У вищих школах (універс., інститут.) |       |
|------------|------------------------|-------|--------------------------------------|-------|
|            | У тисяч.               | У %   | У тисяч.                             | У %   |
| Росіяни    | 920,1                  | 64,4  | 824,9                                | 61,9  |
| Українців  | 214,9                  | 15,1  | 183,6                                | 13,8  |
| Інших нац. | 292,7                  | 20,5  | 324,5                                | 24,3  |
| Разом:     | 1,427,7                | 100,0 | 1,333,0                              | 100,0 |

Оскільки все, а в тому числі й кількість студен-

тів кожної національності, плянує ЦК КПРС, то дискримінаційний підхід плянувальників стає цілком ясний, коли порівняти відносні показники цієї таблиці з питомою вагою людності окремих національностей. Особливо ж ця дискримінація помітна на прикладі України. Але найбільше яскравими стають ці дискримінаційні тенденції партійних плянувальників, коли розрахувати кількість студентів на 10,000 людності кожної національної групи СРСР.

Отже, за даними 1958-59 р. студентів-росіян у цілому СРСР на кожні 10,000 всієї російської людності припадало: а) в середніх технічних школах — 72 особи; б) у вищих школах (університетах, інститутах) — 80,3 особи.

Студентів інших неросійських національностей (окрім українців) на кожні 10,000 їхньої людності в СРСР припадало: а) у середніх технічних школах — 51,1 особи, або на 29,0% менше за росіян; б) в університетах та інститутах — 56,7 осіб, або на 29,4% менше за росіян. При чому тут треба зауважити, що серед студентів вищих шкіл інших національностей є багато приїжджих із-за меж СРСР чужинців (китайців, корейців, поляків, чехів, арабів, негрів тощо).

Студентів же українців в цілому СРСР на кожні 10,000 всієї української людності припадало: а) у середніх технічних школах тільки — 49,6, або на 31% менше за росіян; б) у вищих школах — 58,1 особи, або на 27,6% менше за росіян.<sup>9</sup>

**6. Науково-дослідні установи.** На 1.1.1959 р. у цілому Союзі було 1,482 науково-дослідні установи, а з того числа на РРФСР припало 859. Це становить 58,0% всесоюзної кількості і на 1,7% більше за питому вагу людності РРФСР. В інших неросійських республіках (крім України) науково-дослідних установ було 434. Це становить 29,3 всієї кількості їх і на 5,6% більше за питому вагу людності цих республік. Але ця єдина й велика перевага групи неросійських республік пояснюється тим, що ті наукові установи по неросійських республіках переповнені науковцями-росіянами й відіграють там роль цитаделів русифікації тих республік. Але й тут прикметне явище. Ця рівнююча велика кількість науково-дослідних установ дана цим неросійським республікам не за рахунок зниження до нормальної питомої ваги РРФСР, а за рахунок великого дискримінаційного зниження понад норму питомої ваги України. Так, в Україні цих науково-дослідних установ було тільки 189. Це становить всього 12,7% всесоюзної кількості і є менше на 7,3% за питому вагу людності України в Союзі.

Таким чином, у жодному з розглянутих прикладів питома вага РРФСР не була нижча за питому вагу її людності в Союзі, а навпаки — завжди була вища. Натомість усі 14 неросійських республік разом взяті у всіх цих прикладах були у значно гіршому порівняльному з РРФСР становищі. Засоби, що їх ЦК КПРС давав із спільної державної скарбниці цим республікам для утримання згаданих тут культурно-освітніх закладів, завжди були нижчі за питому вагу людності цих неросійських республік, які мають 91,3 млн. людності. Але особливо дискримінацій-

ний підхід у всіх розглянутих тут справах виявив ЦК КІРС щодо України з її 42 мільйонами людності. Дармащо вона є найважливішою колонією для Москви, джерелом найбільшого її збагачення.

\*) Ці статті надруковані в англomовному журналі *Problems of the Peoples of the USSR*, починаючи з ч. 7 за 1960 р. Видання Ліги Визволення Народів СССР ("Паризького Б'юро").

1) Н. Т. Кальченко: Україна в великом семилетті. Госполитиздат, Москва, 1959, ст. 7-8.

2) Д. А. Чугаєв: Коммунистическая партия — организатор советского многонационального государства. Госполитиздат, Москва, 1954, ст. 36, підкресл. наше.

3) Доповідь Всеволода Голубничого: Огляд політичного, економічного і культурного становища на Укра-

їні в роках 1957 — 1959. "Укр. Вісті", Н. У. ч. 24 за 12 червня 1960, ст. 7.

4) Розрахунки зроблені на підставі даних: а) Народное хозяйство СССР в 1956 г. ст. 172 — 173; б) Народное хозяйство РСФСР. Москва, 1957, ст. 225 — 226; в) Народное хозяйство Укр. РСР, Київ, 1957, ст. 355; г) Контрольные цифры развития народного хозяйства СССР на 1959 — 1965 гг. Москва, 1958.

5) Вираховано за публікацією: Расходы на социально-культурные мероприятия по государственному бюджету СССР. Статистический сборник. Госфиниздат, Москва, 1958, ст. 25. Кількість людности брато за даними 1956 року.

6) Вираховано за: Народное хозяйство СССР в 1958 г., Москва, 1959, ст. 822 — 823.

7) За тим же джерелом, ст. 828 — 829.

8) За тим же джерелом, ст. 831, 833.

9) За тим же джерелом, ст. 841.

## 2. Демографічні наслідки колоніальної політики ЦК КІРС внарі СРСР

### I.

У передущій статті — "Про деякі прояви колоніалізму в СРСР" — ми зібрали докупи й проаналізували цілу низку доступних нам в даний час даних з економічного й культурного життя народів СРСР. Ця аналіза виявила типові колоніальні риси дискримінаційної політики ЦК КІРС щодо неросійських народів СРСР. Вона показала, що ці неросійські народи СРСР лише в пропаганді КІРС є рівними й незалежними, а насправді, в реальному житті — виявляються вони упослідженими, пригніченими й підпорядкованими диктаторській волі московського Кремлю.

Тепер спробуємо проаналізувати офіційні демографічні відомості і з'ясувати тенденції політики ЦК КІРС у цій важливій ділянці. Пам'ятаймо, що все, а в тому числі й демографічні процеси, в СРСР неухильно підлягає плянуванню й регулюванню з боку органів ЦК КІРС. А час — сорок років — є цілком достатній для безпомилкового виявлення справжньої цілі отих плянованих процесів.

### II.

Деспотична царська Російська імперія, що з таким тяжким відгомном у цілому світі завалилася в 1917 р., не даремно мала назву в'язниці народів. Колись маленьке московське російське князівство за кілька століть виросло у велику потугу. Досягнуто було цього цілою низкою кривавих завоювань, підступів, ошуканств, підкупів та вимушених від слабших сусідів договорів. А ці договори складалися московськими фавіцями завжди не ясно, по-крутійському, що давало потім царському урядові можливість незмінно трактувати їх, ці договори, тільки в інтересах Росії.

Перед Першою світовою війною Російська імперія була вже велетенська держава, що простягалася від берегів Чорного й Балтійського до берегів Японського моря та Берінгової протоки. "Об'єднаними" ж у ній знайшлися десятки різних народів, серед яких були не тільки народи примітивні, що

стояли на низькому ще культурному рівні, а й народи з високими власними культурами, часом старішими й розвиненішими, ніж культура російська. Досить нагадати тут українців, поляків, грузинів, балтійців тощо, в момент приєднання їх до Росії.

Та всі ці народи після "об'єднання" в Російській імперії були російською імперською владою позбавлені не тільки своєї політичної й економічної незалежності а й незалежності національно-культурної. Вони мусіли або цілком асимілюватися з росіянами, або загинути, вимерти. Така було політика імперського уряду старої Росії.

Характеризуючи становище цих неросійських народів колишньої Російської імперії, Г. Сафаров, один з більшовицьких теоретиків перших років революції (пізніше Сталін його знищив), так писав:

"Покоренные силой или сначала втянутые в военный "союз" с Россией, а потом покоренные, заняли (они) положение бесправных наций под управлением великорусских господствующих классов в великорусском государстве".

І, як наслідок цих завоювань, усі підкорені Росією народи, як він каже:

"живут на чужой, отвоеванной у них, земле, их судьбами распоряжаются представители господствующей нации".<sup>1</sup>

Оцей довгий і кривий процес збройних приєднань до колишнього Московського князівства маси земель сусідніх народів привів до того, що росіяни, кінець-кінцем, перетворилися в розбухлий від завоювань імперії на пануючу меншину. Той же Сафаров писав:

"В бывшей "Российской империи" великороссы, от имени которых неистовствовали помещики и самодержавные губернаторы и чиновники, составляли меньшинство: на каждую сотню жителей приходилось только сорок три великоросса".<sup>2</sup>

Із цього свідчення бачимо, що перед революцією 1917 р. росіяни в царській Росії становили 43%,

а інші національності — 57 % всієї людности імперії.

Як почували себе ці підкорені неросійські народи “под управлением великорусских господствующих классов в великорусском государстве” видно з того, що в 1917 р., під час революції, найбільші з цих народів відокремилися від Росії, створили свої незалежні республіки та пробували організувати й розбудувати своє власне вільне національне державне життя, базоване на демократії.

Та російські імперіялісти й шовіністи рішуче стали цьому на перешкоді. З одного боку, реакційні білі московські армії (Денікіна, Врангеля, Юденіча тощо), а з другого — більшовицька червона московська армія негайно почала боротьбу проти цих новозаснованих демократичних республік неросійських народів, стали душити їхню волю. Кількарічний період криваних змагань закінчився перемогою московської більшовицької армії і збройним приєднанням більшости цих неросійських республік до СРСР. Після трирічної кривавої боротьби була, кінець-кінцем, захоплена більшовицькою московською армією й територія Української Народної Республіки та приєднана до СРСР. Це й дало пізніше підставу ген. А. І. Денікінові, одному з тих, хто завойовував Україну (в 1919 р.), написати, що мовляв:

“Ніколи жодна Росія, — чи то тоталітарна, чи то демократична, чи то республіканська, чи то монархічна — не допустить відділення України”.<sup>3</sup>

Очевидно, кількарічна кривава боротьба за свободу і незалежність не проминула без великих людських втрат. Особливо ж відчули їх неросійські народи колишньої царської імперії. Отож, якщо перед революцією 1917 р. росіяни в державі становили — 43%, а неросійські народи — 57%, то далі співвідношення національних груп в СРСР (що прийшов на зміну царській Росії) стало протилежним. Цілком ясно ілюструють його наступні числові дані, взяті з офіційних більшовицьких джерел, що добре всім відомі.

### III.

За даними перепису 17 грудня 1926 р. в СРСР росіян було 77,791.124. Всієї ж людности в державі зареєстровано було 147,027.915 осіб. Таким чином, у 1926 р. росіяни становили в СРСР вже 52,9 %, а всі інші національності тільки 47,1%. Отож, росіяни із меншини перетворилися вже на чисельно абсолютно домінуючу національність в державі.

Проминуло після того 12 років та один місяць і перепис 17 січня 1939 р. виявив, що росіян у Союзі є 99.019.929 при загальній кількості людности — 170,467.186 осіб. Тож питома вага росіян у державі за цей короткий час піднялася ще вище — аж до 58,1 %, а питома вага інших національностей СРСР знизилася до 41,9%. Оцієї великої зміни відсоткового співвідношення між росіянами та іншими національностями в державі досягнуто було на користь росіян у спосіб фізичного винищення терором та голодом (переважно в 1929 — 1933 рр.) мільйонів українців, тюрків та інших.

Але ось почалася відома дружба і взаємодопомога між двома тоталітарними режимами — біль-

шовицького сталінського та нацистського гітлерівського. У наслідок цього з'явився пакт Ріббентропа — Молотова. Він уможливив більшовицьким військам наприкінці 1939 р. безперешкодно захопити й приєднати до СРСР значні чужі території, де було 21.2 млн. людности. Дармащо перед тим органи пропаганди ЦК КПРС безупинно повторювали, що СРСР не бажає жодного цілю чужих територій. Через оці нові територіяльні приєднання змінилося, звичайно, в СРСР і співвідношення національностей. За даними “Большой Советской Энциклопедии” на кінець того ж 1939 р. росіян було в СРСР — 100.391 тис., а всієї людности — 191.700 тис.<sup>4</sup> Тож відсоток росіян знизився до 52,4 %, а відсоток інших національностей піднісся до 47,6%. Та пройшло ще 19 років і перепис 15 січня 1959 р. виявив у СРСР росіян — 114,588 тис., а всієї людности — 208.827 тис. осіб. Отож, росіяни знову збільшилися у своїй питомій вазі в Союзі, досягши 54,9 %, а інші національності втратили на своїй питомій вазі, знизившись до 45,1%.

Із оцих відсоткових цифрових порівнянь наочно видно процес безупинного відносного збільшення в цьому фіктивному союзі — СРСР, кількості росіян і такого ж відносного зменшення кількості інших неросійських народів. Та щоб ще ясніше уявити собі характер цього пляново керованого ЦК КПРС популяційного процесу, гляньмо на нього, аналізуючи цей офіційний цифровий матеріал ще й в інший спосіб.

### IV.

Простежмо, поперше, за змінами за час від 1926 до 1939 р. За даними переписів в СРСР було: на 17 грудня 1926 р. всієї людности — 147,027.915 осіб, а на 17 січня 1939 р. — 170,467.186 осіб. Отож, у цілому Союзі за 12 років і один місяць людности збільшилися на 15,9 %. Гляньмо ж тепер, як за цей же час відбулося збільшення людности окремих національних груп цього, нібито, Союзу рівноправних народів.

1. Росіян було 77,791.124, стало 99,019.929, збільшилося на 27,3 %.

2. Людности інших національностей в СРСР (окрім українців) було 38,041.815 осіб, стало 43,376.853 особи, тож кількість їх збільшилася вже тільки на 14, %, або на відсоток у два рази менший супроти росіян.

3. Українців же у всьому СРСР було 31,194.976 осіб, а стало 28.070.404. Тобто — кількість українців не тільки не збільшилася, а навіть зменшилася на 10 %. В цілому ж за ці 12 років і один місяць за наблизним підрахунком (виходячи з природного приросту росіян — 27,3%) українська національна група в СРСР не дорахувалася 11,640.800 осіб. Це був наслідок особливо гострого колективізаційного погрому і штучно на Україні створеного ЦК КПРС в 1929 — 1933 рр. голоду.

Тепер перейдімо до змін за час від 1939 до 1959 р. Після окупації військами СРСР нових великих територій, що її розпочато було 17 вересня 1939 р. в наслідок військового пакту Ріббентропа — Молотова, в СРСР на кінець 1939 р. всієї людности, як ми вже знаємо, було 191,700

тис.<sup>5</sup> Переписом же на 15 січня 1959 р. зареєстровано — 208,827 тис. Тож за ці останні 19 років загальна кількість людності в СРСР збільшилася на 8,9%. А як за ці ж 19 років відбувався приріст людності окремих національних груп СРСР? Відповідь на це дають наступні дані.

1. Росіян було 100.391 тис., стало 114,588 тис., тож збільшення досягло 14,1%.

2. Українців було 35,611 тис. (це після приєднання 17 вересня 1939 р. 7.541 тис. українців західно-українських земель), стало 36,981 тис., себто — збільшення досягло тільки 3,2% (на відсоток у 4,4 раза менший за росіян).

3. Людності інших національних груп було в СРСР 55,698 тис., стало 57,258 тис. Тут збільшення досягло ледве 2,8% (на відсоток у п'ять разів менший за росіян).

Разом з передущими показниками за 1926 — 1939 рр. ці нові показники за 1940 — 1959 рр. про відсоткове збільшення кількості національних груп людності СРСР, — 14,1% для росіян, 3,2%

для українців і 2,8% для всіх інших неросійських національностей, — самі за себе говорять. Вони виявляють у якому напрямку йшла і йде плянова колоніальна популяційна національна політика ЦК КПРС всередині СРСР. Разом з тим ці цифрові показники дають відповідь і на питання, чи є в СРСР рівність націй і чи можна його вважати справжнім союзом народів. Чи навпаки — СРСР лишився старою тюрмою народів, яку лише добре відремонтовано, модернізовано та замасковано фальшивою назвою союзу.

<sup>1)</sup> Г. Сафаров: Национальный вопрос и пролетариат. Петроград, Государственное издательство, 1922, ст. ст. 33 — 34, 6, підкреслення оригіналу.

<sup>2)</sup> Там же, ст. 3 — 4, підкреслення оригіналу.

<sup>3)</sup> Цитуємо за журн. "Соборна Україна", Париж, ч. 3-4 за 1947 р., ст. 129 — 139: "Ген. Денікін і Україна".

<sup>4)</sup> Б. С. Э. том 50, изд. 2-ое, ст. 105, 108.

<sup>5)</sup> Там же.

## Прем'єр-міністер Канади попав у ціль

Як і треба було сподіватися, відважний і чесний виступ прем'єра Канади Джона Діфенбейкера на останній сесії Об'єднаних Націй викликав цілу зливу нападів, спростувань і протестів від російських урядових чинників та їх українських наймитів.

Першим відповідав, ще на сесії ОН, голова делегації УРСР п. М. Підгорний, потім представник Білорусії. У "Радянській Україні" від 7 жовтня появилася редакційна стаття на цю тему під заголовком "Слово українського народу", у "Літературній газеті" від 11 жовтня була стаття письменника Юрія Збанацького "Караван іде вперед, а міністер Діфенбейкер...", у тій же газеті на першій сторінці вміщено зловісний "сатиру" з не дуже то мудрою карикатурою... Не відстали в "обороні українського народу" і кніжська "Робітничка газета" та окупантською мовою видавана "Советская Украина".

Особливо гостро атакувала Дж. Діфенбейкера "Радянська Культура", віддаючи на це майже половину газети.

Московські підлабузники в Канаді, які з якоїсь причини звуть себе українськими комуністами, і собі пішли в "лобову атаку", навіть протести до прем'єра Канади вислали...

Московські "Известия" від 13 жовтня й собі напали на прем'єра Канади, назвавши його промову "наклепницькою" і "дешевим маскарадом", бо "він (Діфенбейкер) намагався представити себе визволителем українського народу".

Очевидно це ще не кінець. Ми певні, що вся російська пропагандивна машина тепер працює тільки над цією темою: це питання напевно "проробляється" в усіх робітничих клубках, червоних кутках, колгоспбудах, у польових станах тощо, тощо.

Це все означає, що прем'єр Канади зачепив гаком за основний нервовий вузол російської колоніальної імперії і російському окупантському спрутотві защемів кожен його шугалець.

Усі ці московські напасники переспівують на всі лади виступ голови делегації УРСР на сесії ОН п. Михоли Підгорного. Подасмо нашим читачам цю частину

його промови (відповідь прем'єрові Канади), передруковуючи її з "Літературної Газети" від 7 жовтня ц. р. (передруковуємо без найменших змін — навіть правопис лишаємо окупантський):

"Делегація Української Радянської Соціалістичної Республіки вважає своїм обов'язком заявити Генеральній Асамблеї, що відповідальні представники США продовжують проводити політику втручання у внутрішні справи українського народу, як й інших народів соціалістичних країн. Хоча Україна нарівні з США підписала Статут ООН, як суверенна і вільна держава, офіційальні органи США, включаючи конгрес, систематично проводять кампанію наклепів на Українську державу, використовуючи для цього гітлерівське охвістя, яке чинило кримінальні злочини проти українського народу. Деякі, видно, не надто зайняті державними справами члени конгресу США, по одній, розмноженій під копірку шпиргаліці, виголошують "зворушливі" промови з приводу так званого "тижня поневолених народів" або "дня незалежності України", під якою мається на увазі "незалежність", принесена на штиках кайзерівської Німеччини.

Ці дешеві маскаради викликають обурення у 42-мільйонного українського народу. Вони також зачіпають глибокі почуття любові до матері-України серед української трудової еміграції, яка проживає в США і Канаді, ображають її національну гідність, бо для всіх нас, українців, Радянська Україна є втіленням вільного життя і справжньої незалежності.

Грубний, наклепницький виступ на сесії Генеральної Асамблеї прем'єр-міністра Канади п. Діфенбейкера викликав глибоке обурення серед українського народу і широких кіл української еміграції. Наша делегація одержує багато листів не тільки з України, але й від українських емігрантів у США і Канаді з рішучим протестом проти цього образливого випадку.

Слухаючи п. Діфенбейкера, можна подумати, що він, очевидно, сплутав аудиторію високого міжнародного форуму, яким є ООН, з тим десятком крикунів, що пікетують у ці дні делегації, які прибули на сесію, або з радою НАТО, де дозволено говорити все, що має ан-

тирадянську спрямованість. Як би там не було, але саме трибуну ООН обрав канадський прем'єр для негідних випадів на адресу народів ряду країн — членів ООН, в тому числі проти українського народу. Він намагався виставити себе мало не в ролі "визволителя" українського народу — і це не перша його спроба — але виглядав, вибачайте, просто смішно і безглуздо. Скоріше за все, виглядав як людина, що проспала останні чотири десятиліття років і тепер неспроможна потрапити, як кажуть у нас на Україні, ні в туди, ні в ворота.

І вже коли канадський прем'єр напрошується на простий урок історії, я можу повідомити його: ось уже багато років минуло, як український народ визволився від капіталістичного рабства. Ще в 1917 році, піднявшись на велику соціалістичну революцію, він, як і інші народи колишньої царської Росії, вигнав з своєї землі іноземних поневолювачів. Взявши владу в свої руки, робітники і селяни України героїчною працею, на яку здатний тільки вільний народ, за короткий історичний строк у дружній і братній сім'ї соціалістичних націй побудували прекрасну і сильну Україну, якою пишається не тільки населення нашої республіки, але й кожний чесний українець, де б він не жив.

Економіка України перевершувє економіку, мабуть, кількох таких країн як Канада. За рівнем розвитку промисловості, сільськогосподарства Україна перебуває в числі найбільш розвинувтих країн світу, а за виробництвом сталі, чавуну, за видобутком залізної руди і по ряду інших видів промислової і сільськогосподарської продукції на душу населення ми перевершили Сполучені Штати Америки. Малописьменна в минулому країна перетворилася в республіку високої культури, передової науки і техніки. Кількість студентів в українських вищих навчальних закладах сьогодні дорівнює числу студентів в Англії, Іспанії, Швеції і Австрії, разом узятих, і в десять раз більше, ніж у Канаді. В 500 наукових закладах працює ціла армія вчених, які внесли великий вклад у розробку актуальних наукових проблем, у створення штучних супутників Землі, космічних кораблів і т. д.

Хіба не ясно, що пригноблений народ не може дожитися такого всебічного розвитку своєї Батьківщини, як цього добився народ Радянської України.

Незаперечні факти сучасної історії свідчать про те, що всюди, де на зміну старому дряхліючому і несправедливому ладові капіталізму, ладові гноблення і експлуатації людини приходить соціалізм, люди стають справді вільними і добиваються таких досягнень в усіх галузях життя суспільства, які не можуть не викликати визнання у кожної об'єктивно мислячої людини.

Українська Радянська Соціалістична Республіка є вільним і повноправним членом могутньої співдружності радянських республік, і ми не потребуємо ні допомоги, ні турбот з боку самозваних опікунів.

А якщо п. Діфенбейкеру справді не терпиться "опікати" і "визволити" народи від економічного та політичного панування інших держав, то йому нема чого ходити далеко. Його власна країна могла б становити панові прем'єру вдячне поле для такої саме діяльності.

Я хочу підкреслити тут, що Україна є миролюбною країною, наш народ і уряд хочуть жити в мирі і дружбі з усіма народами в тому числі і з канадським народом, значну частину якого становить українська еміграція. Залишивши свою Батьківщину в тяжкі часи панування на українських землях російського царизму і Австро-Угорської імперії, українські емігранти внесли великий вклад у розвиток економіки і культури Канади. Ця об-

ставина повинна тільки сприяти дружнім відносинам між канадським і українським народами. Ми сподіваємось, що так воно й буде."

В кінці тексту промови "Літ. Газета" додає таку примітку (в дужках): (Промова М. В. Підгорного, виступлена українською мовою, була вислухана з великою увагою і не раз переривалась оплесками).

Ну, що ж, пане Підгорний! Дуже Ви порядно зробили, що промовляли українською мовою на 15-ій сесії Генеральної Асамблеї ООН. Соромно мені тільки за Вас, що Ви там виступали не як Микола Підгорний, а як Ніколай Подгорний. Це одні з доказів, що Україна ще й досі є російською колонією і її представники ще й досі змушені калічити свої прізвиська.

До речі, якщо Ви вже відмосковлювали своє прізвисько (з Ніколая Подгорного, яким Ви були в Харкові, на Миколу Підгорного, яким Ви стали в Києві), то чому Ви українізувалися тільки напововину? Адже навіть така московсько-окупантська ганчірка, а не наукова праця, як "Русско-украинский словарь" акад. М. Я. Калиновича (ОГИЗ, Москва, 1948) на стор. 439 як відповідник на російське слово "подгорный" подає "підгірний". От бачите, перестріляв "старший брат" українських мовознавців і не було кому Вам порадити... А тепер — конфуз!

Я не знаю, чи Ви українець, чи "презрениий малорос". Знаю, що українською мовою Ви орудуєте вільно, без російського акценту. Ви вдаєте з себе патріота українського. Пригадайте собі, як одна людина в розмові з Вами в Нью-Йорку висловила, що "старший брат таки сильніший за Вас", то Ви обурились: мовляв, ми в Україні "вирішуємо все самі", Україна, мовляв, не колонія, а самостійна держава... Спробуємо дещо вийснити.

Ви запевняєте прем'єра Канади, що український народ "ще в 1917 році піднявшись на велику соціалістичну революцію... вигнав із своєї землі іноземних поневолювачів", себто установив "радянську владу". А це ж неправда: у 1917 р. російськими більшовиками в Україні навіть не пахло. Ще 9 лютого 1918 р. Україна підписала мирний договір у Бересті з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною та Болгарією. Російська окупація України сталася аж під кінець 1920 р., а боротьба з партизанськими загонами (в основному, а не остаточно) закінчена аж 1922 році.

Вибачте, але мені здається, що не прем'єр Канади виглядає "просто смішно і безглуздо", а саме так виглядає перший секретар ЦК КПУ і член президії Верховної Ради УРСР Микола Вікторович Підгорний.

Між іншим, Джон Діфенбейкер ці речі дуже добре знає. Шкода, що Ви з ним не розмовляли особисто — Ви б переконались, що він "на вітер" не говорить: в українській визвольній боротьбі він багато чого розуміє і знає

Ви осмішуйте себе ще й тим, що в своїй промові запевняєте, що незалежність України "принесена на штиках кайзерівської Німеччини", знаючи добре про повстання проти гетьмана й німців у 1918 р., і що після того повстання в Україні запанувала не російська окупаційна влада, а Українська Народна Республіка на чолі з Директорією, головою якої був таки не Х. Раковський, чи якийсь там інший П'ятаков і Євгенія Бош, а таки Володимир Винниченко, отже, німців з України вигнали не російські більшовики, а армія УНР. Вам, як державному керівникові, повторювати таку московську банальну агітку ніяк не личить: виглядає це справді дешево і

маскарадно. Уявіть собі, що про Вас подумав прем'єр Канади?..

А докладну відповідь на Вашу промову маєте в цьому числі "Нових Днів" у двох статтях Дмитра Солов'я. Я це число вишлю Вам спеціально в Київ. А щоб московська цензура не затримала його, то вишлю рекомендованим листом — може такі Вам дадуть його прочитати. Урахуйте, що Д. Солов'єв орудує виключно офіційною радянською статистикою, нічого від себе не додаючи до неї. У черговому числі я друкую ще й третю його статтю. Прочитайте уважно це все і тоді побачите, що прем'єр Канади має рацію: Україну такі треба визволити з-під російської окупації.

Будьте певні, що прем'єр Канади (і чимало інших державних діячів Заходу) статті Д. Солов'я одержать у перекладі англійською мовою і вони напевне їх уважно читатимуть.

Ви запевняєте прем'єра Канади, що в Україні "в 500 наукових закладах працює ціла армія вчених..." Це правда. Україна сьогодні справді країна високої культури, наука в Україні стоїть справді на найвищому щаблі розвитку. Це, мабуть, єдине правдиве Ваше твердження в усій Вашій промові.

Але дозвольте Вас, пане Підгорний, запитати: чи Ви читаете київські газети? Якщо так, то Ви мусіли заглянути і в додаток до газети "Радянська Україна" ч. 231/11883/ від 2 жовтня 1960 р. У цьому додаткові є оголошення про передплату наукових медичних журналів, які видаються в Україні. Їх аж шість. Справді багато. Такою кількістю наукових медичних журналів справді можна похвалитись: рідко яка європейська велика держава має їх стільки!

Але тільки два з них ("Педіатрія, акушерство і гінекологія" та "Фармацевтичний журнал") видаються українською мовою, а решта ("Врачебное дело", "Новый хирургический архив", "Офтальмологический журнал", "Журнал ушных и головных болезней") виходять російською мовою. Отже: 66.66% медичної науки в Україні сьогодні служить окупантові України. Що лишається з Вашої бундючної заяви про "500 наукових закладів" і "цілу армію вчених?" Тільки одна третина! Поскільки Ви це все знаєте не тільки так як я, а ще й краще, запевняючи одночасно протилежне, то дозвольте засловитись так точно, як належить висловлюватись інтелігентним людям, і назвати Вас брехуном і пересмикувачем карт. Я сподіваюсь, що Ви людина освічена й розумна, тому точність вислову, та ще й ґрунтовану на статистиці, ви не вважатимете за намір образити Вас особисто, чого я робити справді не хочу.

Я Вам можу навести сотні таких прикладів з кожної ділянки науки й державного життя. Ось ще один приклад: один мій читач з тиждень тому приніс мені листа від свого сина, якого він випадково лишив дома ще немовлям. Син з радістю пише йому: "Сдав екзамени в медичний технікум — російський язык усный — 5, письменный — 4". Інших іспитів не було. Його син далі пише: "Учусь на фармацевтическом отделении. Устроился не плохо". У родині цієї сироти (мати ліквідована у час повороту російських окупантів) ніхто ніколи не розмовляв російською мовою навіть за Сталіна! Тепер син складас іспити тільки з російської мови і пише батькові тільки російською мовою. Скажіть же: чи це доказ самостійності й суверенності України, чи доказ її колоніального стану? І скажіть щиро: чи є ще в світі підліша нація від російської, якщо вона йде аж на таке халупство, — бо як це ще назва-

ти? — як цілковите обмосковлення середньої фахової освіти в Україні?

Ви можете сказати: яке має значення, що там якийсь Волиняк чи ціла групка емігрантів бачать всі ці деталі? Аби в Україні цього не бачили! Вибачте, але наївність для політичного й державного діяча ніколи не була додатною рисою. То не осмілюйтесь же думати, що в Україні лишилися самі дурні: трапиться нагода і Вам це все скажуть ті, які сьогодні говорять "совсем наоборот". Ох і неприємно ж Ви себе тоді почуватимете! Мені Вас шкода наперед.

Це твориться і в інших республіках. Для прикладу: знайдіть мені в якійсь із середньо-азійських республік хоч одного Мамед-огли чи Мамед-ули, Каспар-огли, чи якусь Каспар-кизи, Турсун-заде чи щось подібне. Нема жодного й жодної — самі Мамедові, Каспарові, Турсун-задекові і т. д. Невже Ви осмілитесь запевняти читачів "Нових Днів", що ця московська кастрація тюркських прізвищ потрібна не російському імперіалізму, а для перемоги "будованого соціалізму"? Не маю сумніву, що в душі Ви вже признали мені рацію, бо Ви ж виглядаєте нормальною людиною. Та щоб бути цілком нормальною людиною, треба ж колись і когось сказати, що норми поведінки кишенькового злодія ("мєлкого ворішкі") такій великій нації, якою є російська нація, ніяк не личать. Все ж такі росіяни дали світові чимало великих людей і така поведінка свідчить, що ця нація перетворюється в дохлого крокодила, який остаточно загниває і без того брудне колоніальне російське болото.

Ви скажете, що Вас розстріляли б за це. Звичайно, що вмирати нікому не хочеться, але як жити лише для того, щоб вибілювати отаким брудним імперіалізмом, то краще вмерти чесною людиною.

Я переглянув усі київські часописи, присвячені виступові канадського прем'єра Джона Діфенбейкера. Як це все штучно, як ті бідні вчені, письменники, малярі, артисти і т. д. не хотіли того всього писати, що вони змушені були писати в "Літ. Газеті", а особливо у "Радянській Культурі"! Візьміть хоч би статтю Ю. Збанацького — як вона нудно й непереконливо написана!

Так, усе це — соцзамовлення. Навіть одна провідна ідея, як заданий тон для хору: Діфенбейкер образив почуття волелюбного українського народу. Це буквально у всіх виступах. Хіба вони всі змовились перед виступом? Якщо така змова й була, то тільки в будинку ЦК КПУ! Тільки там створено цей штучний "вогонь" всенародного обурення, хоч від того "вогню" нічого не горітиме.

Вияткове туподуміє західної людини, її консерватизм та віками виховане зневажливе ставлення до поневолених народів — це єдине, що дало змогу ще й досі існувати російській колоніальній імперії. Недавня газетна "качка" про арешт Хрущова і захоплення влади... Жуківим та Маленковим саме свідчить про все вищесказане про західну людину. Захід такий тупий, що він бодай у газетних "качках", а такі ставить карту на таких "політиків", як Жуков та Маленков. Значить, нічого у Вашій колоніальній системі Захід не розуміє. Це тішить окупанта, звичайно.

У чому ж сила виступу прем'єра Канади? А в тому, що він почав новий етап, етап просвітлення Заходу. Це найбільша загроза для російського колоніалізму. От і почався "всенародний гнів" за "образу честі українського народу".

Ви в своїй промові запевняли асамблею ООН, що

Джон Діфенбейкер виконав замовлення "імперіалістів США". Нагадусмо Вам, пане Підгорний, що Микита Хрущов назвав промову Айзенгавера "примирливою" і в радянській пресі вона пройшла майже непоміченою. Очевидно, що читачі радянської преси, особливо українці, прекрасно бачать, на що спромігся Айзенгавер, а на що Діфенбейкер: обдурити їх не вдасться й тут.

Знаємо, що російським колонізаторам сам Джон Діфенбейкер ще не страшний. Ви боїтесь не того, що він "виконав замовлення імперіалістів США", а протилежного: щоб хтось із наступників Айзенгавера не виконав "замовлення" прем'єра Канади. А це напевно станеться,

бо інакше західній демократії кінець. А коли вони повторять слова Діфенбейкера, то ведучою країною у наступі на Російську імперію мимоволі лишиться Канада.

Тепер, пане Підгорний, вірите, що коли ми говоримо, що прем'єра Канади ми любимо й шануємо, то це не порожні слова? Усі поневолені Росією народи, а перш за все українці, мають підставу його любити й шанувати: він вказав світові Ахілесову п'яту СРСР. Тепер лишилось тільки ту п'яту проколоти. І тоді із грандіозної фікції "світового" комунізму лишиться тільки мокра пляма.

П. ВОЛИНЯК

## Ювілейні з'їзди СУЖЕРО та ОДУМ-у

8 й 9 жовтня в Торонті (зала православної катедри св. Володимира) відбулись ювілейні з'їзди СУЖЕРО та ОДУМ-у.

На з'їзді ОДУМ-у звітував голова — інж. П. Родак — та цілий ряд референтів. Про підсумки праці ОДУМ-у доповідав В. Пономаренко. Після звітів відбулися дискусії й вибори нової головної управи, яку вибрано на чолі з М. Лебединським. Активну участь у з'їзді ОДУМ-у взяв президент в екзилі д-р С. Витвицький, який спеціально приїхав на з'їзди ОДУМ-у та СУЖЕРО з Нью-Йорку. Крім д-ра Витвицького з'їзд ОДУМ-у вітали листовно: голова Вик. Органу УНР-ади М. Лівницький, заст. голови Вик. Органу УНР-ади Ф. Пігідо, а усно ген. М. Садовський (від представництва УНР-ади в Канаді), голова СУЖЕРО П. Волиняк та інші. Вітання і благословення з'їздові вислали митрополит Іларіон та архієпископ Михайл.

З'їзд пройшов досить успішно, були заступлені делегатами всі філії ОДУМ-у, хоч кількість делегатів була не дуже велика — коло 30 в суботу і понад 60 у неділю. Крім того, було ще пара десятків гостей.

У з'їзді СУЖЕРО взяли участь 52 делегати від усіх відділів (навіть з Вінніпегу та Форт-Вілліаму, які віддалені на тисячі миль від Торонта) та поверх 30 гостей. З'їзд листовно вітали: первосерарх Української Православної Церкви в Канаді Високопреосвященніший Митрополит Іларіон, прем'єр-міністр Канади Високодостоїнний Джон Діфенбейкер, голова УНР-ади Іван Багряний, голова ВО УНР-ади Микола Лівницький, заступник голови ВО Ф. Пігідо, головні управи Добрусу в США, Англії, Німеччині, Аргентині.

Усечо з'їзд вітали: голова представництва УНР-ади в Канаді ген. М. Садовський, голова ЦК ОДУМ-у Є. Федоренко, голова ОДУМ-у Канади П. Родак, від Централі СУС Н. Грабовський, голова УНДС Ів. Янішевський (він же й голова катедральної громади), о. прот. Д. Фотій вітав від парафії.

З'їзд заслухав звіти голови СУЖЕРО П. Волиняка та деяких референтів, звіт контрольної комісії тощо. Після звітів С. Підгайний зробив доповідь про підсумки праці СУЖЕРО за 10 літ та про дальші завдання. На жаль, було чимало говорено про попереднє і дуже мало про дальші завдання й методи праці.

Після обговорення обох доповідей з'їзд ухвалив вважати працю гол. управи доброю і вибрав нову Гол. Управу на чолі з М. Приходьком.

Керувала з'їздом президія в складі: А. Степовий, А. Білоцерківський, П. Петрівська, П. Давиденко та І. Дубилко.

З'їзд пройшов по-діловому, обговорено чимало справ, зв'язаних з дальшою працею СУЖЕРО.

Відбулося кілька спільних точок для делегатів обох з'їздів: забава, на якій було повно молоді й старших, спільна політична доповідь ред. М. Степаненка на тему: "Становище в окупованій Україні та наші завдання", а також вечір та концерт.

ДОПОВІДЬ ред. М. Степаненка, яку досить уважно вислухали поверх 250 осіб, в т. ч. коло ста осіб одумівської молоді, не була стандартною — вона була свіжа, насичена фактами. М. Степаненко не належить до каділників, які кадять усім, а в першу чергу собі, тому його доповідь була самокритична (стосовно до демократичних українських організацій). Особливо доповідач підкреслив загрозу від втечі провідної інтелігенції від організаційного життя. Але й тут доповідач не обмежився загальниками, а навіть перелічував прізвища визначніших наших діячів, які "дезертирували" з фронту організаційного життя, через його еміграційні неормальності.

Завдання на найближче майбутнє доповідач подав у формі тринадцяти тез.

Доповідь викликала жваву дискусію, у якій взяли участь проф. В. Іванис, А. Білоцерківський, д-р О. Яворський, С. Підгайний, письменник У. Самчук та інші.

ТОВАРИСЬКА ВЕЧЕРЯ для делегатів і гостей обох з'їздів відбулася в неділю. Проводив вечерю проф. А. Степовий (Монреаль), була й почесна президія: президент УНР в екзилі д-р С. Витвицький, протоієрей П. Самець та Д. Фотій з дружинами, о. Т. Славченко (з Содбур), голова "Козубу" М. Голинський, голова УНДС І. Янішевський, д-р О. Яворський (УНДО), М. Степаненко, Є. Федоренко та П. Родак — ОДУМ, А. Білоцерківський — СУЖЕРО.

Вечерю благословив митроф. прот. П. Самець. На вечері була лише одна (мало хто й повірить, що на еміграції це можливе!) промова: президента УНР в екзилі д-ра С. Витвицького, який теплим й щирими словами вітав делегатів і гостей обох з'їздів, підкреслюючи заслуги СУЖЕРО та ОДУМ-у в ділянці активної підтримки Державного Центру УНР на еміграції.

Смачну вечерю зготував В. Журківський, а гарно подали її на столи дівчата-одумівки.

КОНЦЕРТ відбувся зараз же по вечері. На жаль, М. Сенік захворів, тому на концерті було лише двох виконавців: Ганна Ширей і Наталія Баумш, яка й розпочала концерт.

Н. Баумш виконала три твори: "Ой три шляхи широкі", муз. Я. Степового на текст Т. Шевченка, "Світ-

лячки" Лінке та "Соловейко" Кропивницького та За-ремби.

Ганна Ширей виконала "Пісню про Дніпро", сл. Т. Масенка, муз. П. Майбороди, "Зустріч у Києві" сл. А. Шекерика, муз. Зої Маркович, "Любов моя", сл. Т. Масенка, муз. П. Майбороди, "Любіть Україну", сл. В. Со-сюрі, муз. М. Фоменка. Публіка (біля двох сот осіб) ще з першої пісні прийняла Ганну Ширей оваційно. На без-конечні "біси" вона змушена була виконати ще Лисен-кову "Пісню про Купер'яна", "Чижикове весілля" О. Ко-шиця, "Київський вальс", сл. А. Малишка, муз. П. Май-бороди та народну пісню "Ой п'яна я п'яна".

Якщо якийсь вокаліст може похвалитися своїм успі-хом у Торонті, то ним може бути тільки Ганна Ширей. Це був справжній успіх мистця з багатющими природ-ними даними, прекрасною школою та з величезним сце-нічним досвідом: цього вечора Г. Ширей полонила всіх — і старого й малого, розумного й... геніального, люди-ну з міжним серцем, чутливим на все прекрасне, і істо-ту, яка замість серця має кусок засохлої підшви із ста-рого черевика! А все це означає повний мистецький успіх. Публіка біла в долоні, кричала, тупотіла ногами по підлозі, біла по столах, вигукувала десятки замов-лень, які треба було б виконувати хіба до самого ран-ку. Якби замість двох сот осіб у залі було дві тисячі, то це все мало б вигляд тріумфу.

Ганна Ширей має сильний сопрановий, яскраво за-барвлений металом, голос, однаково сильний "на вер-хах" і "на низах". Діапазон її голосу — широченний. Інтерпретація творів — багатюща. Ганна Ширей винят-ково вміло орудує динамічними відтінками свого го-лосу. Якщо до цього додати ще багатющу міміку та ве-лику сценічну культуру й досвід, тоді буде зрозумілий той успіх, який Ганна Ширей здобула цього вечора.

Н. Баумш має чистий, середньої сили, але дуже легкого звучання сопрановий голос, придатний для ви-конання не тільки драматичних творів, а й витончених колоратур. Треба відзначити, що цього вечора Н. Ба-умш була в добрій формі і публіка прийняла її дуже тепло. Але... цього разу вже вибачте, пані Наталко! Як-що й розгніваєтесь, то тиштеся, що Ви не будете в цьому першою — я вже звик до "артистичного" гніву! Так отож, якщо я, наприклад, "Ой три шляхи широкі" та "Соловейка" добре знаю ще з дитинства, то "Світлячки" Лінке, хоч і добрий твір, але напевно чи дуже осучаснить програму. Це не зневага до таких великих майстрів як Степовий, Кропивницький чи чужий нам Лінке, але треба ж відчутти дух доби: треба дати щось нове, сучас-не. Інакше це відгонить учнівством. Ця заввага стосу-ється не тільки Н. Баумш, а й усіх тих виконавців, особливо вокалістів, які вміють нарікати на "невдячну" публіку, яка їх "не сприйняла", "не захоплена їх талан-том", бо невдало підібрані твори навіть і цілком дозрі-лого майстра часто ставлять у позицію учня, який іде на сцену не співати, а похизуватися своєю вправністю: ди-висься, мовляв, і ахайте — бачите, чого то я вже на-вчився (чи навчилася)?..

Не так давно я з одною співачкою мав таку роз-мову:

— Проспівайте щось нове!

— А де його взяти того нового?

— Ну, то щось старе, але таке, щоб було менше "втерте".

— Що ви, що ви! Хіба наша публіка зможе оцінити виконання твору, якого вона ще не чула?..

Явна переоцінка себе, недооцінка слухача, ну, і пов-

на заборуха ніколи не стати не то що великою, а навіть хоч трохи визначною й любленою співачкою.

Варто повчитися у Ганни Ширей: весь репертуар но-вий! А як і було пара народних творів, то такі, яких ніхто тут (та ще й так!) не виконус. Отже, все нове сві-же, все було не для вдоволення і вправи співачки, а навпаки: все для публіки, яку Ганна Ширей і любить, і поважає, пам'ятаючи, що вона працює для публіки, а не навпаки.

Акомпаніювала Антоніна Ярошевич. Акомпаніювала справді добре. І мала вона цього вечора добру "впра-ву", бо сучасна українська пісня характерна тим, що акомпаніамент у ній не тільки звичайний супровід ос-новної мелодії, а фортепіан у нашій сучасній пісні — часто самостійна партія, яка повторює, доповнює і на-віть розвиває основну музичну тему. Що ж: наша пісня найкраща в світі не тільки своєю мелодичною основою і багатством музичної мислі — вона ще стоїть на пер-шому місці і в ділянці композиції.

Слухаючи і спостерігаючи гру Антоніни Ярошевич, я полегшено зідхнув: Слава Тобі, Господи, що я не взяв іншого акомпаніатора — "зарізає" би він Ганну Ширей без ножа...

Заповідав на концерті — скромно й культурно — артист Ю. Бельський.

\*\*\*

З'їзди СУЖЕРО й ОДУМ-у відбулися з повним ус-піхом: культурно, без галасу й самореклями. Ініціатива керівників ОДУМ-у відбуті з'їзди одночасно, а деякі точки програми навіть спільно, варта найкращої по-хвали: заощаджено багатьом людям час і кошти (бать-ки й діти їхали одночасно — перші на з'їзд СУЖЕРО, другі на з'їзд ОДУМ-у), заощаджено на всіх інших ви-датках, зібрано чимало публіки, запрошено визначних доповідачів, гостей, артистів. Це варто практикувати і в майбутньому.

Якщо дозволено в цьому звіті на щось особисте, то я хочу подякувати керівникам ОДУМ-у, зокрема П. Ро-дакові, С. Дем'яненко та О. Денискови за їх уміння працювати і співпрацювати — за все те, що можна на-звати культурною громадською працею.

За працею з'їздів спостерігали редактори й корес-понденти таких часописів: "Українські Вісті" (Німеччи-на), "Прометей" (Нью-Йорк), "Український Голос" (Він-ніпег, Канада), "Канадійський Фармер" (Вінніпег, Ка-нада), "Народна Воля" (Скрентон, США), "Вільне Слово" (Торонто), "Нові Дні".

Редактори бандерівської й мельниківської преси, хоч запрошені були, але на з'їздах (і навіть на вечері та на концерті) не показалися. Навряд чи від цього втратять СУЖЕРО й ОДУМ...

Редактор "Молодої України" (орган ОДУМ-у) з якоїсь причини також на з'їздах не показався...

П. ВОЛИНЯК

## MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи  
Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO  
945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.  
PHONE: EM 8-6602

# Прем'єр Канади вітає з'їзд СУЖЕРО

ЛИСТ ГОЛОВИ СУЖЕРО ДО ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА  
КАНАДИ І ЙОГО ВІДПОВІДЬ

27 вересня 1960 р.

Прем'єр-міністр Канади,  
Високодостойний Джон Діфенбейкер,  
Оттава, Онтаріо.

Високодостойний Пане Прем'єре!

Дозвольте мені найщиріше привітати Вас від себе особисто і від усіх наших членів з величезним успіхом на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй. Ваш успіх — це успіх нас усіх, особливо тих канадців, які ще кільканадцять років тому були під владою російського окупанта України.

Ми, колишні політичні в'язні російського окупаційного режиму в Україні, безмежно вдячні Вам, дорогий наш Прем'єре, за відважні, чесні та благородні слова оборони всіх поневолених Росією народів, зокрема нашого українського народу. Ваш виступ в ООН підняв Вас і Канаду на вищий щабель у громадській opinio mundi — Ви зробили величезну прислугу не тільки поневоленим народам, а й Канаді. Оборонною перемогою не осягнеш — Ви почали наступ. Вітаємо!

8 й 9 жовтня 1960 р. в Торонті (заля православної Катедрі св. Володимира, 404 Батурст) відбудеться наш Десятий Ювілейний з'їзд. Знаємо, що Ви маєте багато важливих справ і дуже мало часу, тому не осмілююсь запросити Вас на наш з'їзд, але запевняю Вас, дорогий пане Діфенбейкере, що всі наші делегати з цілої Канади будуть з найбільшою любов'ю й повагою згадувати Ваше ім'я впродовж цілого з'їзду.

Ми Вам безмежно вдячні, ми за Вас безмежно горді, горді за нашого відважного й розумного прем'єра, який ставить опір звірячим намірам російського поневолювача багатьох народів, зокрема українського.

З пошаною і любов'ю до Вас, Дорогий Пане Прем'єре,

Голова СУЖЕРО Петро ВОЛИНЯК

КАНЦЕЛЯРІЯ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА, КАНАДА

Оттава, 2 жовтня 1960.

Пан Волиняк,  
Президент СУЖЕРО,  
Пошт. відділ "Е",  
Поштова скринька 98,  
Торонто 4, Онтаріо.

Дорогий Пане Волиняк,

Я дуже Вам дякую за листа-поздоровлення за мою промову, яку я виголосив в Об'єднаних націях. Я зворушений Вашими щирими словами.

Погляди, які я висловив, були висловлювані і раніш, але це вперше я їх сформулював перед делегатами СРСР та сателітних держав.

Будьте ласкаві передайте мої найкращі побажання кожному членові Вашої організації і кожному присутньому членові на з'їзді, який відбудеться 8 жовтня.

Ще раз дякую за Вашого листа,

Щиро Ваш  
Джон ДІФЕНБЕЙКЕР

## ПРО ОДНО ПРИЗВИЩЕ

Серед "людей старої України", що про них пише проф. О. Оглоблин у своїй недавно виданій книжці "Люди старої України" (Мюнхен, 1959 р.), згадано й "Полетиків" як одного з відомих діячів другої половини

XVIII ст. Я взяв це прізвище в лапки, бо вважаю, що таке написання неправильне. Правильно було б "Політика", з наголосом на передостанньому складі. Докази? У цій замітці я й хотів би їх подати.

Думаю, що це прізвище походить від слова "політика", а не від "полетича" (назва рослини), як думає колись і цю думку висловив у розмові з мною В. Сімонович: "полетича" має інший нарізок — иц-я. А крім того, проти цього свідчить давнє написання обговорюваного прізвища через Ъ (ять): "Полѣтика". Так, наприклад підписувався брат у перших Григорія Андрійовича "Полетиків" Григорій Іванович "Полѣтика", радник російського посольства у Відні. Звідки взялося це Ъ (ять)? Тоді на Україні люди часто писали його замість І і читали як І (наприклад, так писав І. Котляревський). Але пізніше процес мовної русифікації українського дворянства призвів до російської вимови Ъ (ять) як Е, очевидно, з м'якістю попереднього приголосного: "Полетіка". А наші автори пишуть тепер це прізвище й вимовляють з твердістю попереднього приголосного: "Полетика"! Це абсурд! Другий момент — наголос. Давніш на Україні (та, мабуть, і в Росії під українським впливом) наголошували це слово "політика" (як "музіка"; у Пушкіна в "Полтаві": "гремит музика боевая"). Про таке українське наголошування цього слова свідчать такі рядки з вірша гетьмана І. Мазепи:

І ви, панство полковники,  
Без жадної політики...

Дуже цінне свідчення про таку вимову й такий наголос прізвища "Політика" дав мені С. Зеркаль. Він написав мені, що недалеко від м. Хмелева на Роменщині є "хутір Політичний", що належав колись як власність поміщикам Політикам. С. Зеркаль згадує, що на Ромоданівському шляху стояв стовп з написом: "Село Рогинці — 8 верст и хут. Політичний — 2 версты в лѣво". Він же свідчить, що населення м. Хмелева завжди вимовляло назву хутора як "Політичний", з наголосом на передостанньому складі. А такий наголос у цій формі прикметника міг виникнути тільки з відповідного наголосу в іменнику "політика".

З усього цього висновок, що українські автори у своїх працях про згаданих діячів XVIII ст. повинні писати "Політика", а не "Полетика".

Цьому не перешкоджає й той факт, що недавно на Україні появився ще один "Полетика": у ч. 8 "Вітчизни" за цей рік надруковано рецензію Юрія Полетиків. Для цієї людини ця перекинутий форма стала традиційно-задокументованою, і її не можна змінювати, а для давніх діячів такої традиції ще не було. В. ЧАПЛЕНКО

## "УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ"

У Києві випущено перший том біо-бібліографічного словника "Українські письменники".

У словнику подані біографічні відомості про кожного письменника, бібліографія видань його творів та критичної літератури про нього.

Перший том охоплює матеріали давньої української літератури — від часів Київської Русі до кінця XVIII ст. До другого і третього томів словника входять матеріали про українських письменників XIX — початку XX століть. Четвертий і п'ятий томи охоплюють матеріали про українських радянських письменників за 40 років (1917—1957).

Видання буде здійснено протягом 1960—1961 рр.

# „Украдене щастя“ — нова опера

Як повідомляє „Радянська культура“ в числі від 25 вересня 1960 р., Львівський театр опери та балету ім. Ів. Франка поставив нову оперу „Украдене щастя“. Лібретто опери написав відомий поет М. Рильський, музику — Ю. Мейтүс.

Прем'єра нової опери мала величезний успіх. Ставив спектакль режисер Сміян, диригент Я. Вошак, художник О. Сальман. Праця всіх цих трьох майстрів оцінюється якнайкраще.

Рецензент „Рад. культури“ Юлій Малишев намагається розкрити секрет успіху нової опери. Подасмо тут (трохи скорочено) його аналіз, сподіваючись, що це буде цікаво й корисно нашим читачам, бо опера „Украдене щастя“, мабуть, справді є визначним здобутком українського оперового мистецтва і тому вона варта уваги еміграції.

Юлій Малишев пише:

„Основа успіху, безперечно, закладена уже в драматичному першоджерелі опери. Однак, хоч яка вдячна тема і досконала драматургія „Украденого щастя“ Ів. Франка, — це ще не лібретто опери. Завдання перенесення ідей і образів першоджерела в зовсім іншу образно-емоціональну сферу, завдання, що так часто стає перешкодою для авторів оперних творів, блискуче розв'язав М. Рильський. Його робота може по праву вважатися взірцем перекладення драматургічного твору на мову музичної драматургії. М. Рильський по-новому розкрив образи драми, підкреслив закладену в ній внутрішню музичальність, відкрив широкий простір для музики і співу. Яскравий, образний і кольоритний поетичний текст лібретта буквально дишає музикою, інакше кажучи, лібреттист став справжнім співавтором композитора.

І все ж, хоч би яке прекрасне та високохудожнє було лібретто, в опері вирішальною є музика. А музика Ю. Мейтүса задовольняє найвищі вимоги, які можна пред'явити до оперного твору. Вона дуже мелодійна, виразна і емоціональна. Цілий ряд сцен і окремих номерів справляють враження і запам'ятовуються насамперед завдяки своїй мелодійній красі й образності. Такими є прекрасні музичні теми арії Анни з тьгої дії, її дуету з Миколою (перша дія), секстету з другої картини першої дії, а також основні лейтмотиви опери. При всій своїй дохідливості і зовнішній простоті мелодизм Ю. Мейтүса далекий від примітиву і банальності. Він дуже своєрідний і кольоритний у результаті глибокого відчуття композитором інтонаційної і ладової природи західноукраїнського музичного фольклору.

В опері чимало окремих закінчених музичних номерів, арій, ансамблів, хорів. Багато з них написані із справжньою майстерністю і можуть бути окрасою концертного репертуару співаків (куплети Гурмана, дві арії Анни, арія Миколи та ін.). За типом своїм „Украдене щастя“ — аріозно-мелодична опера, що ділиться на окремі сцени й музичні номери. Разом з тим окремі номери майже ніде не зупиняють і не руйнують наскрізної музично-драматичної дії. Динамізм сценічної дії, струйність і лаконічність драматургії, безперервність розвитку характерів героїв і основних музичних образів — все це надає опері рис справжньої музичної драми. Мабуть, найскладніша проблема оперної драматургії — поєднання окремих вокальних номерів і наскрізного музично-драматичного розвитку — в основному

вдало розв'язана Ю. Мейтүсом в „Украденому щасті“.

Одним з головних засобів створення наскрізної музично-драматичної дії є розвиток основних музичних тем образів, який досягає в опері справді симфонічних масштабів. Головні з цих лейтмотивів: поетично-мрійлива і ніжна але з відтінком затамованої скорботи, невимовних сліз „тема втраченого щастя“, схвилювана і нав'язлива тема кохання Анни до Михайла, музичний образ клятви Анни у вірності, музичні характеристики Миколи і Михайла, емоціонально-наситнені дві теми хвилинного любовного щастя Анни і Михайла і коротка трагічна тема смерті, — усі ці музичні образи проходять через оперу, безперезвно розвиваючись, трансформуючись, переходячи від голосів до оркестри і навпаки; у них знаходять глибоке і правдиве втілення все, що відбувається на сцені. Більше того, музика часто розкриває слухачеві те, про що мовчать герої.

Величезне враження справляє драматична сцена зустрічі Анни з Гурманом (перша картина опери). У хату Задорожних входить жандарм, струшує сніг, починає роздягатися, — і ось... його впізнали — це Михайло Гурман. Непорочно застигає Анна, не в силі відірвати від нього очей; Михайло робить до неї кілька кроків і теж застигає. Обом мовчать, павза, німа сцена. Дія, здавалося б, зупиняється, та ні, вона продовжується в оркестрі. Спершу тихо, ніби з глибини душі, потім дедалі голосніше розгортається тема кохання. Вона росте, шириться; відчувається, як поступово захоплює вона всю істоту Анни й Михайла, які застигли в непорочності. І не лише їх, вона захоплює і слухачів, говорячи їм значно більше, аніж могли сказати в цей час слова. Таких оркестрових „вторгнень“ у сценічну дію чимало в опері, вони відіграють величезну роль у музичній драматургії. Симфонічний антракт у заклучній картині опери став, наприклад, справжньою кульмінацією в розвитку образу Миколи Задорожнього.

Яскрава мелодійність і гармонійне багатство, яке відзначається великою національною своєрідністю, кольоритна оркестровка, майстерність симфонічного, конкретно-образного розвитку музичних образів — усе це робить „Украдене щастя“ визначним явищем у сучасній оперній музиці. Але, може, і це ще не головне. Головне ж у тому, що композиторові вдалося в музичних образах правдиво і реально втілити характери дійових осіб драми. Найбільша удача в цьому — музичний образ Миколи Задорожнього. Уже при першій його появі на сцені проведення основного, виразного лейтмотиву і першої фрази Миколи („Ото заробок!.. Цілий день роби і мерзни, і мокни, і худобу муч... і маєш вісім шісток...“) дають надзвичайно яскраву і точну музичну характеристику персонажу. В наступному розвитку образу композитор дуже вміло і тонко зберігає ці характерні риси, витримує своєрідну інтонаційну сферу вокальної партії героя (вся вона, власне, виростає з однієї яскравої квінтової інтонації) і, разом з тим, досягає найбільшого розмаху в музичному втіленні розвитку характеру від пригніченості і приниженості до гнівного протесту.

Так само яскраво охарактеризований у музиці образ Анни, в якому чітко музичними засобами підкреслено динаміку його розвитку. Менш вдала, мабуть, музична характеристика Гурмана. Якщо його „жандармські“ риси увійшли в музичну тканину опери дуже природно і органічно, то Михайло — любляча і страждаюча лю-

дина — змальований у музиці надто загальними ліричними образами.

Говорючи про музику опери, не можна не згадати про хори і танці, що займають у ній значне місце. Тонке відчуття і знання місцевого музичного кольориту, притаманне всій опері, продемонстроване в них композитором особливо переконливо.

В особі Я. Воцака опера "Украдене щастя" знайшла такого чуйного і глибокого інтерпретатора, про якого може тільки мріяти автор опери. Мабуть, у творчих індивідуальностях диригента і композитора знайшлися якісь дуже співзвучні струни, які при виконанні опери зазвучали резонансом і посилили музичний вплив на слухачів. "Украдене щастя" в постановці Львівського театру опери та балету — це, передусім, спектакль дуже високої музичної культури, спектакль, який відзначається виразним і змістовним звучанням оркестри. Справа не в тому, що оркестра не розходиться із співаками і точно виграє всі ноти партитури (огріхи такого характеру, на жаль, зустрічалися), важливіше — глибоке трактування твору, точне і осмислене розподілення кульмінацій, багатство і тонкість нюансів, виразність фразування. Всі ці якості справді художнього виконання блискуче продемонстрував колектив солістів і оркестри театру під керівництвом Я. Воцака.

Що ж, вправі уже спитати читач, опера "Украдене щастя" та її постановка у Львівському театрі зовсім не мають недоліків, це абсолютно досконалий твір? Ні, звичайно. Недоліки і в опері і в спектаклі є, та чи в них справа? З цього приводу добре свого часу сказав М. Мусоргський: "...Скрізь і в усьому свої вади, та не в них справа, а справа в загальному досягненні цілей мистецтва".

Що ж до недоліків, то можна було б вказати на музичний антракт між першою і другою картинками третьої дії, в якому після гаданої мімічної сцени Миколи, що йде на фоні рогорнутого симфонічного епізоду, починається великий хоровий вступ до наступної картини (він звучить на затемненій сцені). Виходить, в опері, по суті справи, є два антракти або два вступи до останньої картини — прорахунок явний і композитора і режисера (композитор і театр збираються у найближчих

спектаклях змінити це місце). Можна було б говорити про статичність, недостатню сценічну виразність хору в драматично напружені моменти розвитку дії — явна недоробленість режисера. Можна відзначити і деякі музичні огріхи, наприклад, нерівний хисткий ритм у тріо з другої дії та деяких хорових епізодах — недоробки диригента.

Проте, якщо говорити про "загальне досягнення цілей мистецтва", опера Ю. Мейтуса і спектакль Львівського театру опери та балету уявляються нам надзвичайно значними подіями музичного і театального життя.

## ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх клас українських шкіл на еміграції:

### 1. Л. Демолович

#### БУКВАР

Четверте поправлене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,  
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

### 2. Петро Волиняк

#### БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

Третє поправлене й поширене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.20 дол.,  
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

### 3. Петро Волиняк

#### КИЇВ

Читанка для 3-ої класи

Друге збільшене видання (більший формат і виразніший та більший шрифт)

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,  
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

### 4. Петро Волиняк

#### ЛАНІ

Читанка для четвертої класи

Друге поширене й поправлене видання  
(збільшено кількість сторінок, збільшено шрифт і формат сторінки).

### 5. Петро Волиняк

#### ДНІПРО

Підручник з історії української літератури і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого типу.

Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,  
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

### 6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ  
(Фонетика й морфологія).

Підручник пристосований до українських еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,

в Англії й Австралії — 10 шілінгів  
Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням та церковним громадам — знижка.

## ЧИСТИМО ФОРНЕСИ

усім нашим відборцям опалової оливи.

Тому користайте з цієї нагоди і замовляйте негайно в нашій фірмі опалову оливу. Будете мати

повне задоволення та

ПЕРШОРЯДНУ ОБСЛУГУ

**D N I P R O**

FUEL OIL CO. LTD.

204 Bathurst Str.

Телефонуйте:

Удень: EM 6-6539. Уночі: RO 6-8446 або EM 6-6539

## «УВАГИ ДО СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ»

Обізнана книжка О. Курило “Уваги до сучасної української літературної мови” вже вийшла. Щоб усі читачі мали уяву про цю працю, друкуємо тут передмову до неї:

### ВІД ВИДАВНИЦТВА

Даємо українському культурному читачеві на еміграції книгу, яка довгий час була, є тепер і ще, мабуть, довго й буде настольною книгою кожного літературного редактора, письменника, журналіста, кожного вчителя української мови — взагалі кожної людини, яка працює в ділянці української культури.

Щоб дати читачам відомості про Олену Курило та її “Уваги до сучасної української літературної мови”, ми використали нарис про Олену Курило проф. Юрія Шереха (Шевельова) — одного з найвизначніших сучасних наших мовознавців, тепер професора Колумбійського університету в Нью-Йорку.

Ю. Шерех пише:

“Олена Борисівна Курило народилася 6 жовтня 1890 р. в місті Слонім, тоді Гродненської губернії (тепер Білорусь), у жидівській родині. Мені невідомо її дівоче ім'я. Високу освіту Курило здобула перед Першою світовою війною в Варшаві — в

## „МОЛОДА УКРАЇНА“

незабаром відзначатиме 10-ти річницю свого існування. 10 років праці в несприятливих еміграційних обставинах — це довгий шлях, пройти яким змогли завдяки моральній і матеріальній підтримці українського громадянства.

### “МОЛОДА УКРАЇНА”

є органом української демократичної молоді у віальному світі — єдиним журналом, на який спомоглася наша молодь далеко від Батьківщини.

### “МОЛОДА УКРАЇНА”

виходить кожного місяця і її можна набути в наших представників та кольпортерів.

### “МОЛОДА УКРАЇНА”

— це конечна лектура для нашої молоді, вірний супутник кожного українця-демократа, сповненого любові до рідного краю та віри в близький час його визволення.

### “МОЛОДА УКРАЇНА”

репрезентує волю й змагання уярмленої української молоді в Україні, міцно стоїть на демократичних засадах, — на ідеологічній платформі нашого державного центру — УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ.

Передплачуйте “Молоду Україну”

Приєднуйте нових передплатників!

Передплату приймають:

“MOLODA UKRAINA”,

Postal Station “E”, Box 8, Toronto, Ont., Canada.

Головні Управи США й Канади та представники, адреси яких подаються на 2-й ст. кожного числа “Молодої України”.

університеті або на Високих Жіночих курсах. Її вчителями були, очевидно, Є. Карський, Є. Тимченко, В. Погорелов, А. Яцимирський. Можливо, що першим, хто звернув її інтерес до української культури і українського визвольного руху був саме Євген Тимченко, визначний український мовознавець і може найтипівший представник “народницької” течії в українській лінгвістиці, що від 1913 р. викладав на Високих Жіночих курсах у Варшаві, а від 1915 р. став приват-доцентом Варшавського університету і саме тоді почав працю над своєю серією монографій про синтаксичні функції відмінків в українській мові, — перша з них, про родовий відмінок, вийшла таки в Варшаві 1913 року. Другим чинником було, мабуть, знайомство Олени Борисівни з студентом Варшавського університету Дмитром Курилом, пізніше старшиною армії УНР і працівником пресового бюро при українській дипломатичній місії в Варшаві.

Не знати, коли Курило переїхала до Києва. Перші роки молоді української держави застають її там. Курило бере активну участь в українзації школи. Їй належить найпопулярніший підручник української граматики для дітей, виданий у ті роки і потім перевиданий багато разів до 1926 р., вона бере участь у перших опрацюваннях української наукової термінології (медичної, хемічної, ботанічної та інш.). 1921-23 р., а може й довше, Курило викладає в Київському Інституті народної освіти, але її більше приваблює наукова робота, і особливо активно вона дедалі більше працює в Українській Академії Наук.”

Розгром Академії Наук на початку 30 років примушує О. Курило тікати з Києва в Москву, пізніше їй заборонили жити в багатьох місцевостях і вона оселилася десь на півночі Росії. Від 1932 р. не появилася жодна праця за її підписом. У 1937 р. вона сиділа в московській слідчій в'язниці. Це все, що нам відомо про життя й долю О. Курило.

Про значення наукової праці О. Курило Юрій Шерех у цитованому вище нарисі говорить так:

“Праці над нормалізацією української літературної мови Курило присвятила багато часу і уваги, особливо в першій половині своєї недовгої — 14-річної — наукової діяльності. У широкій, колективній нормалізаційній праці тих років чи не на перше місце треба поставити поруч О. Синявського — в царині правопису, ортаєпії й морфології — і Ганцова — в царині загального словництва, — Курило в царині фахового словництва, словотвору, синтакси й фразеології. Без діяльності цих трьох визначних мовознавців сучасна українська літературна мова мала б дещо інший характер — і цього не вдалося змінити навіть пізнішими чистками в УССР. Наслідки праці цих мовознавців не використані і не можуть бути використані, за винятком окремих деталей, — а це з двох причин: бо їхня праця спиралася не на фантазії й суб'єктивні забаганки, а на факти й тенденції розвитку живої народної та інтелігентської мови; і також — бо вони самі мали наукову лінгвістичну кваліфікацію, лінгвістичну обдарованість і почуття відповідальності за зроблене.”

Велике значення мала її “Початкова грамика

української мови, ч. 1", яка починаючи від 1918 по 1926 р., видавалася 11 разів (наклад тільки 9-го видання був 150 тисяч примірників). "Це не була, — пише Ю. Шерех, — наукова праця, це був практичний підручник для дітей... але він будив любов до своєї країни й мови й защеплював норми цієї мови".

Про значення "Уваг..." Юрій Шерех пише:

"... неминущим і досі лишився її вплив на українську синтаксу, фразеологію й почасти словотвір — і це сталося головне в наслідок появи "Уваг..." Книжка виросла з невеличкої брошури в першому виданні... надиханої любов'ю до української мови й бажання підкреслити багатство її синтаксично-фразеологічних можливостей, — але в другому, а особливо в третьому виданні вона стала широким порадником в основних синтаксично-стилістичних питаннях української літературної мови. Як настільна книга літературних редакторів вона визначила собою весь напрям їх праці на довгі роки. Численні автори різних мовних підручників і по-

радників, що видавалися тоді цілою зливою, в суті речі майже виключно популяризували настанови Курило в "Увагах...". І тепер, хоч ця книжка давно заборонена в УРСР, а молодшому поколінню просто невідома, ціла низка її тверджень і порад здійснюється."

Ось що виняткового значення в розвитку нашої мови книгу ми тепер і пропонуємо культурному читачеві на еміграції. Перевидано її фотодруком з 4-го видання (Краків — Львів, 1942).

Ціна книжки — 2.50 дол., а для передплатників "Нових Днів" — 2.00 дол.

Замовляти в "Нових Днях".

## ПРЕМ'ЄРА НОВОГО УКРАЇНСЬКОГО БАЛЕТУ

28 вересня в Київському державному театрі опери та балету ім. Т. Шевченка відбулась прем'єра балету заслуженого діяча мистецтв УРСР В. Гомоляки "Чорне золото". Балет створено за лібреттом М. Трегубова та П. Вірського. Цей новий твір присвячено "трудовій молоді" Донбасу.

## НОВА КНИЖКА

Павло Степ

## Б Р А Т И

віршована казка. Обкладинка й ілюстрації Сільвії Никорович. Ціна книжки — 50 центів. Замовлення надсилати на адресу:

16 Indian Rd. Cresc., Toronto 9,  
Ontario, Canada.

## СПИТАЙТЕ ВАШОГО ЛІКАРЯ ЧИ АПТЕКАРЯ

Позбавтесь важких болів при  
ІНФЛЮЕНЦІЇ чи ПРОСТУДІ  
ЧАСНИК ВАМ ДОПОМОЖЕ

Підтримуйте Вашу силу та здоров'я. Мільйони людей століттями вживають часник, як оздоровлюючий продукт і вірили в його скріплювальну силу. Часник — природний антисептичний засіб, що очищує кров. Багато людей вживає часник та хвалить його вартість у полегшенні артритичних та ревматичних болів. Адамс Гарлик Перлс включають салісиламід — випробуваний засіб на полегшення болів. Чиста часникова олія екстрагується з цілої часникової цибульки — у сконцентрованій формі. Ви маєте усі користи, які може дати ця сильнодіюча рослина. Адамс Гарлик Перлс не мають ні запаху ні смаку — капсульки легко заживати. Ще сьогодні купіть коробку у Вашій аптеці і переконайтесь, як вони Вам можуть допомогти. Будете вдоволені, що це зробили.

# Penman's



ЖАДАЙТЕ!

ПЕНМАНОВІ

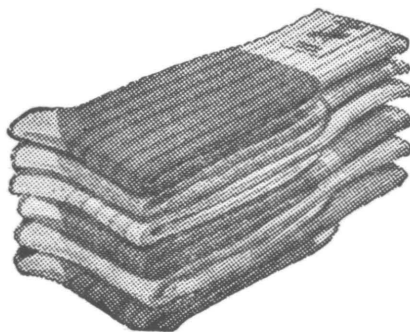
## РОБОЧІ СКАРПЕТКИ

Т Р И В К І

РОБОЧІ СКАРПЕТКИ

У широкому виборі  
РОБОЧИХ СКАРПЕТОК  
ПЕНМЕНС

найдете кожний стиль і  
грубість, що вам потрібні.  
Які з них ви не вибрали б,  
буде це найкраще, що за  
таку ціну можете купити.



ТЕЖ СПІДНЯ ТА ВЕРХНЯ БІЛИЗНА

СЛАВНА ВІД 1868 р.

WS10-4

Балет ставив народний артист України П. Вірський, художнє оформлення зробив народний художник СРСР А. Петрицький, диригував народний артист Казахської РСР Г. Дугашев.

У головних ролях виступили відомі вже нашим читачам (з репортажу "Зустріч з людьми з того світу" та з рецензії ("Н. Д." ч. 123) на фільм-балет "Лілея") відомі українські артисти: народна артистка УРСР Олена Потапова, заслужені артисти УРСР Є. Єршова, А. Белов, М. Апуктін, Б. Степаненко, а також артисти О. Зайцев, В. Калиновська та інші.

У спектаклі брав участь Державний заслужений ансамбль танцю УРСР, учні хореографічної школи.

Як подає газета "Радянська культура", на виставі були присутні московські відпоручники в Україні О. І. Іващенко, І. П. Казанець, Д. С. Коротченко, М. Д. Бубновський та інші "гауляйтери" України. Це свідчить, що новому балетові (його мають показати на декаді українського мистецтва в Москві) надається особливе значення.

Із цим балетом ми вже знайомили наших читачів у сьомому числі нашого журналу (травень 1958 р.). Балет "Чорне золото" вперше було поставлено у Сталінському оперному театрі. То була перша редакція його — за лібреттом О. Лукацького та М. Трегубова. Київська критика тоді зробила цілий ряд завваг до лібретта (див. "Нові Дні", ч. 100, стор. 16). Зате дуже добре оцінено музику балету. Можна здогадуватись, що лібретто пе-

реробляв народний артист України П. Вірський і тепер балет показано в новій редакції.

Коли минулого року балетна група Київської опери була в Торонті, то саме тоді одержано повідомлення з Києва про те, що "Чорне золото" включено в репертуар Київського театру опери та балету і що головну роль виконуватиме Олена Потапова. Ми мали нагоду спостерігати, яке захоплення в артистів викликала ця вістка. Особливо тішилась Олена Потапова.

Можна сподіватись, що новий український балет "Чорне золото" в постановці столичного театру опери та балету, пройшовши першу пробу в Сталінському театрі опери та балету, у переробці й постановці визначного майстра балетного мистецтва, яким безперечно є народний артист УРСР П. Вірський, буде визначною точкою в розвитку українського балету взагалі.

## НОВА КОМЕДІЯ ОЛЕКСАНДРА КОРНІЙЧУКА

Відомий драматург, який уславився не тільки п'єсами, а ще більше своїм підлабузюванням до "старшого брата" та до його вождів Сталіна і Хрущова, за що "удостоївся" всіх можливих сталінських і хрущовських нагород і відзнак, Олександр Корнійчук написав нову комедію "Над Дніпром". Як повідомляють, ця комедія написана "про людей сьогодишнього українського села й міста, їх мрії і прагнення".

Які мрії українських людей, якщо вони "переломлені кризь призму творчої лабораторії" отакого собі ордено-заслуженого Корнійчука, ми легко можемо собі уявити.

Здається, Ол. Корнійчук через вершину своєї творчості уже перейшов давно. Тепер йому лишилось тільки збирати колекцію орденів та відзнак.

Прем'єра комедії "Над Дніпром" відбулася в Київському театрі імені Франка 6 вересня ц. р. Ставив її нар. артист СРСР М. Крушельницький, ролі виконували, крім М. Крушельницького, ще народні артисти УРСР В. Добровольський, В. Дальський, Д. Мілютенко та інші.

## ЩЕ РАЗ ПРО ВИДАННЯ ПОСМЕРТНОЇ ЗБІРКИ ПОЕЗІЙ М. СИТНИКА

Доводимо до відома наших читачів, що П. Вакулєнко уже намалював обкладинку на цю збірку.

Передмову до збірки погодився написати відомий наш критик Вадим Сварог.

Ще раз просимо читачів допомогти зібрати всі друковані й недруковані, якщо в кого такі є, твори Михайла Ситника.

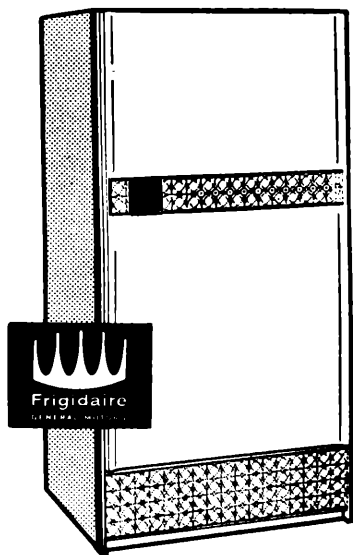
Дехто з читачів шле гроші на збірку, хоч ми просили тільки зголосити певні суми, але стриматись із висилкою їх аж до нашого повідомлення. Останніми днями одержано на видання поезій Ситника 8.00 дол. від С. Сороки з Гамільтону, Канада. Ще раз просимо: шліть зголошення, а не гроші, бо це тільки ускладнює нам бухгалтерію.

## НАША МІЗЕРІЯ

### "ГОВМ-МЕЙД КИШКА" НА ЕКРАНИ

Була в нас досі приказка, що "папір усе витримає", але після показу фільму "Пісня Мазепи" продукції Лева Т. Орлигорі в кінотеатрі Пелейс у Вінніпезі можна сміло сказати, що в наших невідрадиних культурних умовах на еміграції є ще один матеріал, який все витри-

## ВЕЛИКА МЕБЛЬОВА КРАМНИЦЯ БУРЛАКОВА



### ХОЛОДІЛЬНИК МАРКИ FRIGIDAIRE

Великий вибір хатніх і конторських меблів.

Електричні прилади та інше.

Читачам "Нових Днів" — спеціальна увага і знижка.

**BURLACOFF'S FURNITURE**

619 Queen St. W.

Toronto, Canada.

Tel. EM 8-6812

мас: фільмова стрічка. Фільмова стрічка справді витримала, але важко було витримати глядачеві, який у добрій вірі й у щирому патріотизмі йшов подивитися на фільм, що своєю назвою по-святотатському був зв'язаний з іменем нашого великого гетьмана, а в своїй рекламі жонглював ось такими перехвалками українською та англійською мовами: "Перший раз у фільмовій історії на екрани побачите українське село перед голодом 1933 р. Катакомби НКВД. Любов, що перемагає смерть. Колхозники. Добровільна смерть у вогні. Тайни білявої красуні. Студент-бунтар і месник. Люди без завтрішнього дня. Свята ненависть. Багато хвилюючих і неповторних картин з життя непокірної України".

Коли ви кількадесят років тому дивилися на аматорську виставу "Гриця" чи "Безталанної" в найтемнішому селі якогось галицького закутка, то театральне лицедійство, що ви його там у примітивних сільських обставинах бачили, було ще на багато ближче до театрального мистецтва, як "прем'єра-фільм", що ми його оглядали, — до мистецтва фільмового. Там завжди свою невідому вартість мав бодай геній автора п'єси, хоч би навіть цей сільський аматор-актор тільки завчено рецитовав за підручником, не відрізняючи репліки від ремарки. А тут ми бачили у змісті сценаря, у грі Богудухавинних людей, яких продюцент, режисер і автор в одній особі, п. Орлигора поробив "фільмовими артистами", і в цілій ідейній концепції фільму таку мистецьку безпомічність і бездарність, що виходячи з сеансу, ми не знали, чи сміятися чи плакати!

В. Л-ий

Так пише "Новий Шлях" (Вінніпег, Канада, 5. 11. 60 року).

Признаємось, що ми захоплені — це нечуване й небачене в цій газеті за останніх 6 — 7 років.

У "Новому Шляху" — революція: все змінене (редактори, директори). Певна частина "переможених" почала кампанію "за оздоровлення УНО" і "Нового Шляху". Признаємось, що ми їм симпатизували, але як мають після "оздоровлення УНО" повернутись похвали Л. Орлигори і бруд на Ол. Довженка, то хай лишиться те, що є сьогодні.

Деяким цнотливим читачам, які бояться "сварки", скажемо: обов'язок часопису остерегти:

— Уважай, читачу, — тут бруд!

Це дехто зве "сваркою"...

Тим, хто ще й досі вірить, що "Волиняк їсть галичан живцем" нагадаємо, що Л. Орлигора — клясичний "східняк" — не центровик, а "східняк" у всій своїй "красі й силі". І з усіма своїми "пахощами", які досі були такими присмними редакторам "Нового Шляху".

## З козубівських п'ятниць

На одному з вечорів цього стоваришення (п'ятниця 21 жовтня) виступив із доповіддю інж. Василь Янішевський на тему: "Що подають американські джерела про технічні заклади в СРСР?". Козубівці та гості були дуже цікаві почути від нашого молодого інженера, що здобував освіту в Канаді, про те, що зроблено і робиться в СРСР у цій ділянці, бож науково-технічні досягнення в радянській імперії стали основою основ страхітливої могутності тієї імперії і небувалої досі небезпеки для вільного світу.

Доповідач у своєму сконденсованому викладі подав багато цікавих даних про готування науково-техніч-

них кадрів в СРСР, окремо спинився на деяких технічних закладах Української РСР. Доповідач правильно зробив, що подав картину про технічні навчальні заклади на тлі загальної системи освітніх і наукових закладів СРСР, переконливо ствердивши, що навчальні та наукові технічні заклади там були і є на привілейованому становищі, а самі технічні "специ" почувають себе значно певніше, ніж решта советської інтелігенції, бо мають відвагу навіть критикувати дещо з діяльності партійних та урядових вельмож.

Доповідач дуже мало робив порівнянь зі станом на Заході, зокрема в Канаді і США, але зазначив, що в СРСР випускають щороку інженерів удвічі більше, ніж у США; що в СРСР напускають здебільшого на вузьку спеціалізацію кадрів, а на Заході стараються дати універсальніші знання; що загальна кількість навчальних годин у навчальних закладах СРСР удвічі більша, ніж у Канаді, наприклад; що студенти-практиканти в СРСР працюють помічниками інженерів та інших фахівців, а в Канаді здебільшого працюють студенти фізично поряд із робітниками і т. д.

У дебатах промовці дещо доповнили, а дещо і скорегували. Наприклад, після шкільної реформи 1959 року в СРСР також зобов'язано всіх без винятку студентів працювати фізично протягом усього періоду навчання, а до вищої школи не приймають без посвідки про працю на виробництві (не менше двох років треба попрацювати). Щодо рівня освіти, вимог до студентів, кількості років навчання та готування наукових кадрів, то учасники дискусії, погоджуючись в основному з доповідачем, більше уваги звернули на освітні справи в СРСР у цілому і на навчальні та наукові заклади — не-технічні: медичні, філологічні, історичні, економічні та інші. Звернемо увагу, що і в цих ділянках там, в СРСР, незрівняно вище стоїть навчання і готування наукових кадрів, але про це в Канаді, наприклад, майже ніхто не знає і ніяких для себе висновків не робить. Промовці вказали на такі конкретні моменти: в радянських університетах — п'ятирічний термін навчання, а тут — трирічний (гуманітарні відділи); там навчальний рік триває цілих десять місяців, а тут фактично шість або й менше; там студенти вчаться шість днів на тиждень, а тут — п'ять; там обов'язкове відвідування лекцій — щодня не менше шести лекцій, а тут ні; там органи освіти зорні до низу керують навчальними закладами і контролюють усі школи і всіх професорів, а тут ніхто цього не робить; там вступні іспити відсівають менш здібних кандидатів, а тут вступає кожний, що може заплатити за право навчання і т. д. А треба зазначити, що середні школи там дають без порівняння вищу підготовку, ніж тутешні середні школи (гайскул).

Не інакше справа із готуванням наукових кадрів. Щоб дістати ступінь кандидата наук (тут це називається М. А.), там після п'ятирічного університету треба провчитися таких же три десятимісячних роки і написати дисертацію, а тут — два роки і дисертація не обов'язкова; після кандидата наук, щоб здобути ступінь доктора наук, там треба ще провчитися аж чотири роки (таких же довгих!), а тут вистачить двох. З цього виходить, що ступінь кандидата наук вимагає вчитися в університеті вісім довгих років, а на ступінь доктора тут вистачає семи коротких років. Отже тутешній докторат стоїть далеко нижче за тамтешній магистерський (кандидат наук). Це підтверджується й практикою: тут носій титулу доктора починає в університеті викладацьку кар'єру з лектора, а щойно по трьох

чи й більше роках удостоюється звання асистента, а там кандидат наук (по-тутешньому М. А.) відразу займає посаду доцента в університеті (по-тутешньому — асоційєт професор), а доктор наук там відразу може займати посаду повноправного професора.

А коли приглянутися до тутешніх відділів слов'янознавства, то буде ще разючіша і невигідна різниця: крім коротких років, тижнів, безконтрольності і т. д., тут немає ні програм, ні підручників. Готують учених спеціалістів такі професори, які викладають слов'янські мови тільки по-англійському, а взірці тої чи іншої слов'янської мови дають своїм студентам з грамофонного запису. І не трудно зрозуміти, чому в таких закладах слов'янознавства так мало справжніх знавців слов'янських мов і літератур — справжніх педагогів із слов'янською освітою, здобутою там. І то не тільки із загальною освітою, а й зі знаннями методики викладання, зі знаннями педагогіки, дидактики, психології — про що спечені тут слов'янознавці, що ходять із професорськими званнями, ще й не чули в своєму житті.

А про медичних спеціалістів (докторів медичних наук) про біологів (зокрема високовчених іхтіологів тощо) — також годі сказати щось відрядніше. А це, мабуть, тому, що тут справн освіти, готування наукових кадрів досі ще є приватною справою приватних людей, що тут (Канада) досі ще немає міністерства освіти в Оттаві, що справа освіти й науки не стала ще справою державної ваги. А жаль. Більше того, навіть небезпечно, що воно й досі так є. Про це треба говорити — в інтересах цієї ж країни — більше і голосніше.

28 жовтня в "Козубі" відбувся вечір гумору. Читали (твори О. Вишні, Чечвянського, Ковіньки та сатири О. Маковей, що не дуже то пасували до решти авторів) В. Ворскла, Ю. Бельський, Д. Романик. І. Боднарчук прочитав власний "канадсько-український монолог".

Публіки було поверх 60 осіб. Публіка вийшла з вечора здоволена, хоч читали цього разу наші артисти з якимсь божевільним американським темпом — майже так, як радіодиктори переказують гаківкові змагання. Отже, чимало моментів з творів не донесено до слухача цілком. А шкода, бо твори були здебільша дуже добрі.

4 листопада відбувся листопадовий вечір. Доповідь зробив п. Носик, учасник листопадових подій, а художні твори читали: І. Боднарчук (з О. Бабія), Д. Романик (поезії О. Олеся і П. Степа), Ю. Бельський — уривок з "Попелу імперій" Ю. Клена.

Присутніх понад 35 осіб.

## БРУДНИЙ СТАЛІНСЬКИЙ "КУЛЬТ ОСОБИ" ВІДНОВЛЕНО

Як відомо, Микита Хрущов зробив свою кар'єру на "вождя" ліквідацією "порочного культу особи", установлюючи так зване "колективне керівництво". Сьогодні вже можна з певністю сказати, що це все була тільки спекуляція, щоб легше діяти до влади: брудний сталінський культ особи в СРСР тепер відновлено у всій його потворності.

У зв'язку з виїдом Хрущова на сесію Об'єднаних Націй в СРСР, зокрема в Україні, піднялася ціла буря "всенародної любови до вождя". Ця брудна хвиля створена штучно, замовлена згорн: напр., "Літ. Газета" (Київ) від 27 вересня ц. р. просто признається, що вона

"звернулася до людей різних професій з проською розповіді, що вони думають про... виступ на цій сесії Микити Сергійовича Хрущова."

Ну, раз до тебе "звертались з проською", то посміяй же стриматись з відповіддю! Звичайно, посипались відповіді від артистів, письменників, вчених, колгасників, інженерів, робітників: "Правильно ви сказали, Микито Сергійовичу!" "Спасибі Вам, дорогий Микито Сергійовичу...", "Я безмірно вдячна рідному нашому Микиті Сергійовичу", "Наш дорогий Микита Сергійович", "Ми з Вами, дорогий Микито Сергійовичу!", "Хай світить сонце миру", "Світла надія людства", і т. д.

Цікавий факт: текст виступу Хрущова на сесії ОН столичні газети подали 25 вересня, а "захоплені" відгуки на неї, — з усіх кінців України, — уже подані 27 вересня, значить у редакціях вони мусіли бути вже до полудня 26 вересня... Безперечний факт, що всі ці відгуки люди зробили, не читаючи самої промови "скромного вождя всіх народів світу".

Радянська преса повністю видає злочинну практику російського більшовизму: тільки засліплений і позбавлений здібности думати повірить у зміни в СРСР.

Приймається передплата на дитячий місячний журнал

### СОНЯШНИК

Журнал має 20 сторінок друку, багато ілюстрацій, друкується на гарному папері, кольоровий друк.

Передплата на рік:

Канада — 3.00 дол., США — 3.50 дол.,

Австралія й Англія — 20 шіл.

Ціна окремого числа — 30 центів, в Англії й Австралії — 2 шіл.

Замовлення і все листування слати на адресу "Нових Днів".

### МАЄМО ТАКІ ДИТЯЧІ ВИДАННЯ:

Тарас Шевченко — ВІРШІ, стор. 44, формат: 10 x 7, 42 ілюстрації і портрет Т. Шевченка роботи Слищенка. Кольоровий друк, обкладинка двокольорова, гарний папір.

Ціна — \$0.90.

РАЙДУГА — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, 26 ілюстрацій, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в 2-х кольорах.

Ціна — \$0.35.

М. Трублаїні — ПРО ДІВЧИНКУ НАТАЛОЧКУ І СРІБЛЯСТУ РИБКУ, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі на всю сторінку ілюстрації, обкладинка в 2-ох кольорах.

Ціна — \$0.40.

"СОНЕЧКО Й ХМАРИНКА" — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат — 10 x 7 цалів, 33 ілюстрації, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в двох кольорах.

Ціна — \$0.35.

"РУКАВИЧКА", стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі й гарні ілюстрації, кольоровий друк.

Ціна — \$0.40.

Замовляти в "Нових Днях".

Вчасно відновіть передплату — нагадувати не маюмо й нема коли.

Не дайте, врешті, журналу сусідові — хай передплатить сам.

## ХАРИТАТИВНІ ДОПОМОГИ ДОСТУПНІ НОВИМ КАНАДЦЯМ

Ви повинні ознайомитись із різними харитативними службами, якими завідує Онтарійський Департамент Публічної Допомоги. З них можуть користати люди, які живуть в Онтаріо, як новоприбулі, так і постійні мешканці. Впродовж вашого життя у Канаді ви, імовірно, будете користати бодай з одного виду такої допомоги. **Виріжте це оголошення, як довідку!**

### ЗАГАЛЬНА ХАРИТАТИВНА ПОМІЧ

Часом окремі особи чи родини потребують публічної допомоги у випадках безробіття, хвороби або наглої потреби. Якщо такі особи не підпадають під якубудь іншу програму допомоги, тоді їхній муніципалітет може призначити їм негайну допомогу, не зважаючи на час їхнього замешкання. В додатку до основної допомоги на харчі, одержує і т. д., їх забезпечується на медичні і шпитальні

видатки. Загальна Харитативна Поміч, якою завідує муніципалітет, охоплює також спеціальну допомогу у формі посанаторійних виплат для тих, що залишили туберкульозні санаторії, реабілітаційну службу (спеціально у випадках, у яких потрібно протези), допомогу для нездібних до праці, які є тяжко хворі або спалені, як і допомогу у домах медичного догляду. Заяви треба подавати у бюро харитативного адміністратора або урядника у муніципалітеті замешкання.

### СЛУЖБА ДОМАШНЬОЇ ГОСПОДАРКИ І МЕДСЕСТЕР

Службою домашньої господарки часто користуються тоді, коли є потреба утримати родину разом, якщо мати хвора. Старші віком, немічні і видужуючі особи теж часом потребують допомоги у домашній господарці. На рекомендації лікаря додому може приходити реєстрована медсестра, щоб так особі, яка повинна йти до шпит-

талю, уможливити перебування вдома, або щоб особа, яка перебуває в шпиталі, могла скорше прийти додому, як передбачено. Заяви про користування цією службою можна подавати до місцевих харитативних властей муніципалітету. Якщо особа чи родина не може покрити всіх коштів, тоді муніципалітет може прийти з фінансовою допомогою.

### ДОПОМОГА МАТЕРЯМ

Провінція дає допомогу дітям на утриманні матері, яка є вдовою, залишена чоловіком, або якої чоловік є постійно непрацездатний чи сидить у тюрмі. Незаміжня матір, понад 18 років, яка опікується своєю дитиною, може також одержати таку допомогу, якщо її дитина досягне шостий місяць життя.

Постійно непрацездатні батьки, які заступають матерів, можуть теж користати з допомоги для дітей під їхньою опікою. Максимальні допомоги сягають від \$120 до \$180 місячно.

Названі матері, які опікуються не власними дітьми, одержують від \$30 до \$85 місячно.

Медичною службою під Онтарійським Асеккураційним планом Шпитальної Опіки забезпечується всіх потребуючих, обнятих програмою допомоги матерям; до того також доходить дентистична опіка для дітей до 16 року життя.

До цього вимагається однорічного замешкання в Онтаріо. Заяви можна подавати до кожного місцевого харитативного бюро департаменту. Або можна писати до Онтарійського Департаменту Харитативної Служби, будинки парламенту, Торонто.

### РИЙСЬКОГО ДЕПАРТАМЕНТУ ДОПОМОГИ

опіки над дітьми — забезпечена місцевими товариствами допомоги дітям, які є на утриманні, і які потребують громадської охорони. 7) Денні дитячі ясла — для допомоги працюючим матерям — дають опіку для передшкільних дітей впродовж дня.

### ІНШІ ХАРИТАТИВНІ ПРОГРАМИ ПІД ЗАРЯДОМ ОНТА

1) Стареча допомога — для осіб від 65 до 69 років — \$55 місячно. 2) Допомога немічним — для цілковитих і постійних калік, понад 18 років, — \$55 місячно. 3) Допомога сліпим — понад 18 років, — \$55 місячно. 4) Реабілітаційна служба — професійний вишкіл для пошкоджених осіб з одним роком замешкання в Онтаріо. Утримання, як потрібно. 5) Старечі домівки — для осіб від 60 років. Нормальна домашня опіка, опіка для тих, що не можуть ходити, спеціальна опіка над умово хворими. 6) Служба

Докладні інформації можна одержати в кожному

Регіональному Бюрі Допомоги Департаменту або

в Департаменті Публічної Допомоги,

будинки парламенту в Торонто.

ONTARIO DEPARTMENT OF WELFARE — PARLIAMENT BUILDINGS — TORONTO



Hon. L. P. Carle, Q.C.  
Minister of Public Welfare

## ЧИТАЧІ ПИШУТЬ

До в-ва "Нові Дні", Торонто:

Шлю чергову віднову передплати і 2.00 дол. на розбудову Вашого цінного журналу.

Бажаю успіху!

З пошаною і привітом

Василь ГВОЗДЕЦЬКИЙ, Солт Лейк Сіті, США

Високоповажаний Петре Кузьмовичу!

Хоч і з великим запізненням, та все таки послав передплату на "Н. Дні" для одного свого знайомого.

Уважаю, що кожен передплатник, кожен читач Вашого цінного й незалежного журналу мусить зробити так само.

З найщирішими побажаннями всього доброго та надією, що "Нові Дні" дедалі більше користуватимуться цілком заслуженою увагою всіх українців

В. СТЕБЛЕЦЬ, Поугкіпсі, США.

До видавництва "Нові Дні", Торонто, Канада:

Шлю віднову передплату на "Соняшники" і на "Нові Дні", а решта — 2.50 — на пресовий фонд журналів.

З пошаною

О. ІВАЩЕНКО, Чикаго, США.

Вп. пане Волиняк!

Шлю 5.00 дол., з них 3.50 на віднову передплати, а 1.50 на пресовий фонд.

З повагою до Вас

Ю. ГАВАЛЄШКА, Монтреаль, Канада.

Вш. пане редакторе!

Шлю віднову передплати і 1.00 на пресовий фонд. Разом з цим висловлюю свій жаль і досаду з приводу Вашої сварки з п. Олександровим. Дуже сумно читати його і Ваш листи.

Дякую за слова й ноти до хорошої пісні "Матері моїй".

З пошаною

М. КОВАЛЕВСЬКИЙ, Сан Паул, США.

Дорогий Петре Кузьмовичу,

шлю 7.00 дол., з них 3.50 на віднову моєї передплати, а 3.50 на передплату "Нових Днів" для Петра Коваленка — сподіваюся, що прочитавши 12 чисел, він привикне до журналу і далі платитиме за нього сам.

З пошаною

П. ЯНЮК, Форт Вілліам, Канада.

Видавництво "Нові Дні", Торонто:

Пересилаю 5.00 дол. на віднову передплати, а 3.00 дол. на пресовий фонд "Нових Днів".

о. Петро СТЕФЮК, Толстой, Канада.

Шановний Петре Кузьмовичу,

все таки мені вдалося виконати свою обіцянку — знайшов одного передплатника, п. В. Білоуса, який дав мені гроші на передплату і 1.00 дол. на розбудову журналу. Від себе шлю 6.00 дол. — 4.00 на передплату, а 2.00 на розбудову.

Бажаю Вам успіхів у поширенні журналу, діждаю того часу, коли Україна буде вільною, то тоді діло за читачами не стане, бо там люди менше ганяються за "довгими долларами". Тут, на жаль, багато таких, що мають і авта, і будинки власні, а українського журналу чи газети в хаті не має...

Привіт Вам і всім співробітникам журналу!

Костянтин РИБАЛКА, Бруклін, США.

Вш. пане Волиняк!

Читав я в кількох газетах напад на Вас якогось д-ра

Вагилевича. Це щось таке, що переходить межі уваги. З нетерпінням чекаю Вашої відповіді.

З пошаною

В. ДРОБЕНКО, Нью-Йорк, США.

Розчарую Вас, пане Дробенко — не відповідаю: нехай собі чоловік тішиться, що його "твори" друкують газети...

Хіба скажу, що буквар мій перевиданий не чотири рази, як думає п. Вагилевич, а вісім. Я його перевидую кожні 8 — 10 місяців. Зміна першої сторінки (видання і рік) коштує мені день біганини по друкарнях і коло десятих доларів видатку, бо буквар друкують фотодруком. То я її й не міняю від січня 1957 р. Та бачу, що треба буде змінити, щоб "не ширилось баламутство", як кажуть: нехай дехто ще більше заздрить і більше пише... Правда, я друкую малі накладки — лише по 2.500 кожного видання.

Ви не вірте п. Вагилевичові, що то я писав якісь рецензії на шкільні видання: скільки я собі пригадую, то я ніколи ще в житті не написав жодної рецензії ні на який шкільний підручник — ні дома, ні на еміграції. Сподіваються, що й не напишу ніколи, бо я сам видаю підручники, то мені й не личить рецензувати їх. Та й часу на це не маю. У "Н. Днях" були рецензії на підручники В. Стеблеца, Д. Кислиці та інших фахівців з цієї ділянки. А доповідь Д. Кислиці про підручники, яка так обурила п. Вагилевича, голова Шкільної Ради Сх. Канади М. Муха просто зобов'язав мене видрукувати. Між іншим, вона була друквана і в інших часописах Канади й США.

Я не потребую такої самореклями: беруть мої підручники — добре, не беруть — також добре. У цій справі мене цікавить більше моральний бік, ніж матеріальний. Ви ж бачите, що я їх і рекламую лише в "Нових Днях" і ніде більше. Та — дякувати Богові! — я поки що не маю причини ані нарікати, ані проклинати інших видавців.

Отже, не турбуйтеся — мене те писання ніяк не тривожить, ані воно мені не шкодить. Мені тільки часом соромно за людей, а часом ще й шкода їх.

П. ВОЛИНЯК

## НАУКОВА СЕСІЯ КАНАДСЬКОГО НТШ

8 й 9 жовтня ц. р. в Торонті (зала "Дому Просвіти") відбулася 9-та наукова сесія Наукового Т-ва ім. Шевченка. У сесії взяло участь коло 150 осіб, прочитано 25 доповідей, з яких 6 було історичних, 4 мемуарних, 1 з канадознавства, 3 з ділянки шевченкознавства, 4 з радянознавства, а решта з бібліографії та етнографії.

Крім того, прочитано 2 доповіді на математично-природознавчій комісії — проф. д-ра Є. Вертипороха: "Хлорування похідних бензоатної кислоти" та проф. д-ра О. Сиротенка: "Синтеза алфавіразілпропіон альдегідів".

Сесія пройшла досить успішно, усі доповіді були досить добре опрацьовані і викликали зацікавлення присутніх. Управа НТШ намагається, щоб усі доповіді були видрукувані в українській пресі, а пізніші видані окремою збіркою. Одну з доповідей (В. Дорошенко: "Діти в житті і в творчості Тараса Шевченка") ми друкуємо в цьому числі.

## З НОВИХ ВИДАНЬ

Степан РИНДИК, Пригоди і люди, оповідання, обкладинка (двокольорова) М. Гарасовської-Дацишин, стор.

396, видання коштом т-ва Прихильників творчості С. Ридника, друк (дуже мало наближений до доброго) друкарні М. Денисюка, наклад 1500 прим., Чикаго, США, 1960 р.

Шкода, що до цієї книжки не додано якоїсь передмови, ані навіть довідки про автора. А С. Ридник такої довідки вартий — він має свого читача, доказом чого є й факт, що гурт його читачів і видає цю книжку.

Галія **МАЗУРЕНКО**, Пороги, поезії, стор. 72, видавництво "Дніпрові Пороги", Лондон, Англія, 1960.

Збірка видрукувана також дуже погано. Технічне оформлення теж примітивне. У книжці нема навіть змісту. Зчеплена дротиком, та ще й косячком, як на лпни з автора й читача.

Денис **СІЧИНСЬКИЙ**, Один у другого питаєм, слова Т. Шевченка, для чоловічого хору, стор. 4, Українське музичне видавництво, коли видано — не познано.

Цей твір відомого нашого композитора видається друком вперше з відпису партитури, що випадково зберігся в книгозбірні студентського т-ва "Січ" у Відні.

М. **ГАДЯЦЬКИЙ**, Джерела московського комунізму, стор. 125, видання Кр. Управи СВУ в Канаді, Торонто, 1960.

Книжка досить пристойно видрукувана (друкарня "Кнів"), за змістом агітаційно-пропагандивна брошура, яка чогось нового в розробку цієї теми не додає.

Дуже неприємно виглядає, що в книжці є чимало коректурних поправок... пером! Дуже несмачно виглядає також, коли на такій брошурці коло прізвища, яке є нікому невідомим псевдонімом, стоїть "проф." Така "культура" видання може бути практикована тільки в севеушників хіба... Дивує також напис "Всі права застережені". Перш за все, що на ті "права" ніхто не посягає, а друге — такий напис тих "прав" не забезпечує, бо для справжнього забезпечення авторських чи видавцевих прав треба було б зареєструвати рукописи у відповідних урядових установах Канади. Але для чого ті "права" забезпечувати, якщо книжка видається не для заробітку, а з метою боротьби з окупантом України? Навпаки — треба було б написати: використовуйте цю працю всі, хто як хоче і хто як може!

Василь **ГРИШКО**, "Що й треба було довести" (Відповідь на советську "відповідь" з приводу мосі відповіді Юрію Смоличу), стор. 23, видання "Ми ще повернемося!", Новий Ульм, Німеччина, 1960.

Василь **ГРИШКО**, Правда говорить сама за себе (Ще одна відповідь советським фальшивникам), стор. 41, видання "Ми ще повернемося!", Новий Ульм, Німеччина, 1960.

Сергій **САВИЦЬКИЙ**, Правда про козаків, стор. 18, час видання — невідомо, Чикаго, США, 1960.

**КАЛЕНДАР** "Світла" на Божий 1961 рік, стор. 216 (разом з календарієм та оголошеннями), видавництво оо. Василіян, Торонто, Канада, 1960.

**ШЛЯХАМИ ЗОЛОТОГО ПОДІЛЛЯ**, збірник за редакцією Степана Конрада, стор. 285, видання комітету "Тернопільщина" (земляцький гурток), Філадельфія, США, 1960.

Книжка гарно видана, на крейдяному папері, добрий друк, багато добре виконаних фот, схем, плянів тощо, тверда оправа із золотими витисками. У книжці є навіть деякі цікаві матеріали.

**ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА**, 24 вересня — 2 жовтня 1960, каталог стор. 72, Детройт, США, 1960.

**Увага!**

**Увага!**

Доводимо до відома наших читачів, що наше видавництво приступило до перевидання другої мовознавчої праці:

**О. Синявський**

**"НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ"**

**В-во "Нові Дні"**

## ОГЛЯД ПРЕСИ

### ВТЕЧА ІНТЕЛІГЕНЦІ ВІД ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ

Цій важливій темі присвячена передова стаття місячника "Листи до приятелів" (ч. 7/8, 1960). Автор статті — редактор "Листів до приятелів" д-р М. Шлемкевич, який час од часу висуває якусь свіжу думку, яка не завжди йде за сірою емігрантською течією, назвав свою статтю "Втеча в життєві передмістя". Втеча інтелігенції від громадсько-політичного життя, її самоізоляція, на нашу думку є не тільки небезпечна, а навіть дуже загрозлива для української справи, тому ми передруковуємо цю статтю повністю, щоб поставити цю проблему перед нашими співробітниками й читачами.

Уважаємо також дуже бажаним обговорення цієї проблеми в усій нашій пресі. Щодо "Нових Днів", то в разі хтось надішле більше-менш якісний матеріал на цю тему, то він завжди знайде місце на сторінках нашого журналу.

Отже, даємо слово ред. М. Шлемкевичеві (усі підкреслення в статті наші).

### ВТЕЧА В ЖИТТЄВІ ПЕРЕДМІСТЯ

У романі Івана Багряного "Маруся Богуславка" події відбуваються у вічному місті "Нашому", що сьогодні звернувшись прикрите червоною плахтою, внутрі зберігає свою українську природу. Еміграційне місто "Наше" чекає ще літописців своїх трансформацій.

Зразу було воно великим таборним колгоспом із усіма присмаками й усім ароматом касарняного життя, по кілька родин у кімнаті, за перегородками з коців і простиряден. Там, загнані війною й перелякані душі, у спільноті життя і тривоги, поволи знаходили себе і свою окремішність.

У новій переміні те еміграційне місто "Наше" стало вулицею "Нашою" по великих столицях Нового Світу. Кожна з них, звичайно, мала таку вулицю, на якій мешканці міста "Нашого", нові пришельці, шукали й знаходили себе, свою однакову журу і свої подібні надії в незнайомому краю, щоб увечорі розходитись по тимчасових нічліжних кутах.

У нинішньому переображенні те місто "Наше" виглядає знову інакше. Окремі вигідні доми-мешкання, нове їх устаткування, тільки на вікнах старі, здебільшого виблискують завіси наших провінційних і партійних поділів, що зберігаються як святість, і навіть у соняшні дні не дають людям виразно бачити новий світ довкруги них.

Це так на головних вулицях. Але кожного року щораз густіше залюднюються бічні провулки еміграційного міста "Нашого". Навіть можна завважити виразну тенденцію серед інтелігентських кіл до втечі з марштралі й майданів у ті тихі і спокійні алеї. Та найбільше дивує допитливого прохожого те, що тут завіски на вікнах ще густіші. На них немає різних кольорових знаків, що натякали б на думку і смак мешканців, як то було на головних вулицях. Вони сірі і їх завданням —

так виглядає — є заслонити душу людини, що втікає від світу у свою приватну долю.

Цей процес, цей ізход у життєві передмістя, можна розуміти. Остання статистика США виявила, що міста-мамути зменшуються і люди, маючи нові й вигідні засоби сполучення, оселяються в дальших околицях і тільки доїжджають на працю. Видно, і на головних площах міста "Нашого" велика тіснота і забагато галасу різних дрібних торгівців усіх бранж, і люди, що думають, втікають у тихіші райони. Так відбувається втеча інтелігенції з центру міста "Нашого".

Можна розуміти і оправдувати цей процес, але так само треба ясно бачити його фатальні наслідки, що з свого боку стають причиною дальшого прискісування і поглиблювання того процесу. Чим більше інтелігентів усувається від громадського життя, тим бідніше воно, тим голосніша в ньому щораз нижча духовна людська порода, що преться до проводу. А чим голосніша серед нас та нижча порода, тим більше нових інтелігентів відходить на бік, у самоту...

Втеча інтелігенції це грізний знак наших днів. Це явище можна спостерігати не в одній, чи іншій партії, групі, організації, не в одному якомусь таборі. Ні, процес відбувається всюди, він загальний. Це ще добре, коли якась збунтована група інтелектуалістів, не можуть далі користись застоскованим партійним догмам і їх пересвященникам, покидає організацію, але зберігає себе як групу і не розпливається в мутних водах ображеної байдужості. На жаль, частіша буває масова розтіч, одних у приватну ситість і вигоду, інших, шляхетніших, у замкнуту самотність, прикрашену мрією про само-

досконалення. Це те, що ховається за сірими завісами передміських районів еміграційного міста "Нашого".

Явища відомі після великих криз, страшних душевних напружень. Але все те явища упадку, а не відродження чи переродження. Такі явища повторялись у революційних і еміграційних середовищах різних народів: втеча в ситі привату або в духову замкнутість самодосконалення. Але ці явища особливо грізні для нашого сучасного еміграційного суспільства, у вільному світі. Бо є часи й обставини, у яких особливе значення мають людські маси: часи виборчих кампаній, часи війни. Та є часи й обставини, у яких суспільство стоїть у духовому бою за свою душу і правду. Тоді важливі не безвладність і тигар маси, але ясний розум, жива інтелігенція. У такому духовому бою дезерція інтелігенції означає неминучу поразку.

Було б повною безнадійністю намовляти людей до повороту на попередні заявлені мешкання при старих духових і партійних вулицях. Так само неможливо намовляти тих, що ще там залишились, до вічної вірності своїм підв'язкам. Ясний критичний розум, жива інтелігенція, що нам сьогодні такі потрібні, це ж перманентний ревізіонізм, це постійна перевірка поглядів і їх конфронтація з життям і оточенням, що міняються. Зате конечно треба пригадувати й переконувати, що здорова критична настанова, здоровий ревізіонізм це не оправдання втечі, відгородження себе від суспільства. Але навпаки, це моральне зобов'язання прозрілих відчиняти вікна затхлих домов на ясний день, на різкий продрів і так класти основи для оздоровлення міста "Нашого" в широкому, вільному світі.

## Книга для всіх і про все

Повіdomляємо українську громадськість в Канаді, що фірма "КРАЇНЬСЬКА КНИГА" одержала вже перший том "УКРАЇНЬСЬКОЇ РАДЯНЬСЬКОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ".

Енциклопедія — це наукове видання, що дає систематичне (за алфавітом або за темами) зведення знань. У ній знайдете всі потрібні вам довідки — з найрізноманітніших галузей знання.

Протягом 4 — 5 років буде видано 16 томів. Кожний том має 650 сторінок, близько 500 ілюстрацій, 20 ілюстрованих вклеюк. Кожний том у твердій полотняній оправі із золотими відтисками. Кожний том — великого розміру.

Ви знайдете в кожному томі довідки з різних галузей світової науки, техніки, культури. У кожному томі широко висвітлюється історія, географія, література та економіка України.

**ЦІНА ОДНОГО ТОМА ТІЛЬКИ \$5.00.**

**ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОЧУТЬ МАТИ ВСІ ТОМИ  
"УКРАЇНЬСЬКОЇ РАДЯНЬСЬКОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ"**

Хто купить перший том "Української Радянської Енциклопедії", повинен подбати, щоб мати всі дальші томи — весь комплект. Для цього ми пропонуємо зробити таке: щоб забезпечити собі всі томи, пришліть \$5.00 гарантії до "Української Книги", щоб вона могла вам регулярно посилати кожний том, як тільки він появиться з друку. Після того, як вийде останній 16-ий том, ви одержите його за ці гроші, які будуть у нас, як гарантія.

**U K R A I N S K A K N Y H A  
962 Bloor St. W., Toronto 4, Ont., Canada.**

Н О В І Д Н І. Л И С Т О П А Д, 1960



## МІСЬКІ ВИБОРИ

(Продовження із 2-ої стор. обклади.)  
всім нашим читачам, що тільки  
Еллен Лемпорт (головував у рр.

1952—1954) перший "побачив" українці міської управи у ставленні до  
інців у Торонті. Він перший голова  
Торонта, який почав виступати на  
наших імпрезах у Мессей Голл то-  
що. Саме Еллен Лемпорт розтопня

українців.

Пригадую собі зустріч мистців Канади і США. Попри всякі свої недоліки це все таки була цікава зустріч, яка бодай популяризувала українське питання в Канаді тим, що на ній були тисячі людей. Українці Канади і США ніколи не сміють забувати, що без винятково прихильного ставлення тодішнього голови міста Торонта Еллена Лемпорта наша мистецька зустріч навряд чи могла б відбутись. Він — Еллен Лемпорт — дав нам безкоштовно міські виставові площі, будинки, мистецьку галерію, він улаштував для наших мистців розкішний обід у Роял Йорк готелі. Все це нам не коштувало жодного цента! Хіба це не доказ найбільшої прихильності до нашої етнічної групи?

Еллен Лемпорт — людина з великим досвідом. Народився у Торонті, був алдерменом з торонтонської варди 2 і 3, потім головою міста, у 1937 — 43 рр. був послом до Онтарійського парламенту, тепер є заступником голови Торонтської Транспортної Комісії.

Еллен Лемпорт має величезний досвід в організації міського життя. Це людина виняткової відваги і послідовності в діях. Ці його риси викликають часто заздрість, наклепи, але він з тим найменше рахується: робить те, що він вважає за правильне й корисне для міста. Відомо, яка сила преси в демократичній країні взагалі, а в Канаді зокрема: перед пресою часто "пасують" навіть дуже великі люди. Еллен Лемпорт уже кілька разів був у ситуації, коли всі три англомовні щоденники виступали проти нього, але він і далі обстоював свої погляди.

Я, як і всі редактори етнічної преси в Торонті, мав нагоду зустрічатись з усіма трьома кандидатами на голову міста. З повною відповідальністю заявляю, що сьогодні найкращим кандидатом на голову Торонта є Еллен Лемпорт. Між іншим, це загальна думка всіх українських редакторів Торонта. Сьогодні Еллена Лемпорта підтримують наші тижневики "Вільне Слово", "Наша Мета", "Гомін України". Якщо хтось з українців Торонта припустить, що це випадково, то він помилиться: Еллен Лемпорт — сьогодні найкращий кандидат на голову міста не тільки для українців (у цьому нема жодного сумніву!), а й для всіх громадян Торонта.

П. ВОЛИНЯК

НОВІ ДНІ, Листопад, 1960

# НА ВАШОГО ГОЛОВУ ТОРОНТА ПЕРЕВИБЕРІТЬ ЛЕМПОРТА



Він: відновить престиж Торонта, розпочне негайну акцію за об'єднання частин метрополії; якнайскорше закінчить будову лінії підземки Блур — Денфорт; змінить недільний

акт, щоб дозволити концерти і кіна в неділю пополудні та вечорами.

Людина, яка збудує Вам міст на острів.

НОВІ ГРОМАДЯНИ — ГОЛОСУЙТЕ 5 ГРУДНЯ!

ПЕРЕВИБЕРІТЬ

**X | LAMPORT, Allan A.**

На його четверте головування у м. Торонті.



*Watson's*

КОРОТКІ ПІДШТАНЦІ  
ФРАНЦУЗЬКОГО  
СТИЛЮ  
ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ  
І ХЛОПЦІВ

Щільно прилягають,  
прохолодні, вигідні.  
Гарно виткані в пружки  
з м'якої бавовни...  
Плоскі шви... кругом  
еластичний пояс,ок,  
подвійна прикривка  
зпереду, що кріпко  
піддержує.

Джерзі до комплекту

17-W-0

# Нові платівки української музики

## НОВІ ПЛАТІВКИ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

ДОВГОГРАЮЧІ, ВИСОКОЯКІСНІ (HI-FI)

33 ОБОРОТИ НА ХВИЛИНУ, 10 ЦАЛЕВІ

ВИКОНУЮТЬ КРАЩІ СОЛІСТИ, АНСАМБЛІ І КАПЕЛІ  
УКРАЇНИ

НА КОЖНІЙ ПЛАТІВЦІ ВІД 9 ДО 10 РІЗНИХ ТВОРІВ

ЦІНА ЗА ОДНУ ПЛАТІВКУ — 2.95 дол.

ДОДАЙТЕ 25 ц. ЗА КОЖНУ ПЛАТІВКУ, ЯКЩО  
БАЖАЄТЕ ОТРИМАТИ ПОШТОЮ, ЩОБ ПОКРИТИ  
ПАКУВАННЯ Й ПОШТУ

### Д 3464-5 КОНЦЕРТ АНСАМБЛЮ БАНДУРИСТІВ

УКРАЇНСЬКОГО РАДІО ПІД УПРАВОЮ А. БОБИРЯ

Закувала сива зазুলенька. Пасіться, сірі воли. Ой що ж  
то за шум. Ой від саду. Чом, чом не прийшов. Ой ходив  
чумак, А. Леушкін, соліст. Котилася ясна зоря. Ой, по  
горах. Про дівчиноньку. Фантазія на українські теми,  
обр. А. Бобиря.

### Д 3474-5 КОНЦЕРТ ДЕРЖ. ХОРОВОЇ КАПЕЛІ

УРСР "ДУМКА", ХУД. КЕР. А. СОРОКА

На городі верба рясна. Ой летіла горлиця. Зелений куд-  
рявчик. Гей волошин сіно косить. За річкою, за Дуна-  
єм. Ой з-за гори туман налягає. Ой у полі криничень-  
ка. Ой вербо, вербо. Над річкою беріжком. Ой дуб, ду-  
ба.

### Д 3518-9 КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

Стояла я і слухала весну, муз. К. Стеценка, сол. В. Бо-  
рисенко. І багата я, муз. М. Лисенка, сол. В. Борисенко.  
Доля, муз. М. Лисенка, сл. Т. Шевченка, сол. А. Крив-  
ченя. З мого тяжкого сну, муз. М. Лисенка, сол. Н.  
Фокін. Вечірня пісня, муз. К. Стеценка, сол. Н. Фокін,  
орк. нар. інструментів. Три шляхи, муз. Я. Степового,  
сол. К. Лаптев. Утоптала стежечку, муз. Я. Степового,  
сол. Н. Гончаренко. У мене був коханий рідний край,  
муз. М. Лисенка, сол. Ю. Кіпоренко-Доманський. Соло-  
вейко, мелодія і слова М. Кропивницького, сол. Є. Чав-  
дар. Коли розлучаються двох, муз. М. Лисенка, дуєт: І.  
Козловський та А. Іванов.

### Д 3462-3 КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

Чи я в лузі не калина була, М. Литвиненко-Вольмют,  
орк. нар. інстр. Ой гай мати, гай, жіноч. вокальний  
квартет, А. Бобир (бандура). Прощай село, жін. вокаль-  
ний квартет, А. Бобир (бандура). Ой колю мій, коню і  
без тебе Олесю, нар. пісні, Ю. Кіпоренко-Доманський,  
орк. нар. інструментів. Ропягайте хлопці коні, ансамбль  
пісні і танцю Радянської армії ім. А. В. Александрова.  
Якби мені не ті ночки. Ніч яка місячна, Андрій Іванов,  
секстет. Ой на горі жінці жнуть і Сусідко, ансамбль пі-  
сні і танцю Радянської армії ім. А. В. Александрова.

### Д 3512-3 КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКИХ НАР. ПІСЕНЬ

Не співайте півні, сол. З. Гайдай. Віс вітер, віс буйний  
і Ся я чумак нещасливий, М. Роменський (ф-но). Ся не  
шуми, дуже, І. Кіпоренко-Доманський, орк. нар. інстру-

ментів. Дощик, Г. Олейніченко, обр. М. Лисенка (ф-но).  
Стоїть явір над водою, Л. Масленнікова (ф-но). Ой не  
стеліся хрещатий барвінку, Гришко, орк. нар. інстру-  
ментів. Гуде вітер вельми, сол. М. Гришко. Ой джигуне,  
джигуне, сол. Б. Борисенко. Ой важу я, важу, сол. А.  
Кривченя.

### Д 3232-3 КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ І МУЗИКИ

Ой не світи місяченьку, З. Старченко, орк. нар. інстру-  
ментів. Ходить сонко, сол. З. Старченко. Вечір надворі,  
сол. Б. Гмиря. Та куди ідеш, Явтуше, нар. пісня. Коли  
розлучаються двох, муз. М. Лисенка, дуєт: Фокін і  
П. Кормалюк. Де ти бродиш, моя доле, мелодія і слова  
М. Кропивницького, муз. Заремби, дуєт: Н. Фокін і П.  
Кормалюк. Ой місяцю зоре і Ой важу я, важу, Гришко  
М., ансамбль бандуристів. Ой ходила дівчина бережком,  
Л. Рудченко, орк. нар. інструментів. Ой, дівчино, шу-  
мить гай, Павленко, Третякова і Поліщук (тріо). Віночок  
з українських пісень, Е. Копик (бандура). Ой не моргай-  
те, дівчата, муз. Є. Козака, сл. А. Новицького, тріо: Н.  
Павленко, Б. Третякова і Г. Поліщук.

### Д 3554-5 УКРАЇНСЬКІ НАР. ПІСНІ І ТАНЦІ

Люляй же мій, люляй, Лемківська пісня, обр. Н. Колеси,  
Н. Шевченко, Б. Александров (ф-но). Там на горі, лем-  
ківська пісня, обр. Н. Колеси, Н. Шевченко, Б. Алексан-  
дров (ф-но). Ой верше, мій верше і Червоні маки —  
сестри Бойко (вокальне тріо). Ніч яка місячна і Якби ме-  
ні не ті ночки — Д. Гнатюк, А. Бобир і В. Кухта (ф-но).  
Ой там коло млина, запис мелодії і тексту І. Франка  
і Час додому час — держ. капела бандуристів УРСР.  
Ой чия ти дівчинонько. Ой служив я в папа, Держ. хор.  
капела УРСР "Трембіта". Раківчанка, нар. танець, Орк.  
Закарпатського нар. хору. Співаю, співаю, Держ. За-  
карпатський нар. хор.

### Д 3478-9 УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ Й ТАНЦІ

Ой на горі калина, М. Литвиненко-Волгемут, орк. нар.  
інструментів. Ой ішов я вулицею раз, раз, Д. Гнатюк,  
орк. нар. інструментів. Горлиця, нар. танець, В. Кухта  
(бандура). Ой у полі озерецько, І. Паторжинський, орк.  
нар. інструментів. Козачок, Е. Бобровников (сопілка), К.  
Євченко (бандура). Ходила я по садочку, Держ. Закар-  
патський нар. хор. Гуцульські мелодії, квартет, Брати  
Сметанюки. А до мене Яків приходив, Н. Костенко, Орк.  
нар. інстр. Ой у полі нивка (Буковинський жіночий  
квартет). Вечір надворі, сол. Б. Гмиря. Ой ходила дів-  
чина бережком, сол. Б. Гмиря, орк. нар. інстр.

### Д 3338-9 КОНЦЕРТ АНСАМБЛЮ БАНДУРИСТІВ

УКР. РАДІО, П/У А. БОБИРА, СОЛ. В. ЯЛКУТ

### Д 3460-61 КОНЦЕРТ ДЕРЖ. УКРАЇНСЬКОГО НАР. ХОРУ П/У ВІРЬОВКИ

### Д 3514-5 КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКИХ НАР. ПІСЕНЬ

Виконують: Держ. капела "Думка", оркестра народн.  
інструментів, ансамбль бандуристів Укр. радіо, солісти:  
Б. Гмиря, Л. Руденко, Г. Шоліна.

# UKRAINSKA KNYHA

962 BLOOR ST., WEST, TORONTO, ONT., LE 4-7551

MAIL ORDERS ACCEPTED



# Пізнайте свої права

## Законно прийняті імігранти втішаються такими самими правами, як і всі інші канадійські робітники

Величезна більшість канадських працедавців — це люди чесні. Хоч, на жаль, трапляються й такі, що намагаються використати імігрантів, які ще не знають своїх прав.

Тому будьте обережні перед несправедливими засобами прийняття на працю. Допилюйте, щоб ви мали платні вакації, які вам належать. Упевніться, чи обтягання з вашої платні на асекурацію, помешкання, чи прохарчування не є великі. Не дайте зробити із себе знаряддя до зламання страйків. Провірте свою книжку забезпечення від безробіття, щоб переконатися чи в ній є всі марки забезпечення, які вам належаться.

Не бійтеся вступити в члени юнії за вашою працею. Це ваше право. Не бійтеся погроз працедавця, що вас за це депортують.

Якщо маєте яку обґрунтовану скаргу на умови вашої праці, шукайте поради у провінційних урядників у вашій місцевості. Якщо б ви не знали хто вони, сконтактуйтеся з найближчим урядником еміграційного уряду, або з представником етнічної групи, до якої належите. Вони зроблять усе, що тільки в їх силах, щоб вам допомогти.

Міністер Громадянства та Іміграції.  
ЕЛЛЕН Л. ФЕЙРКЛОУ